

Wesley János
Lelkészképző Főiskola Könyvtára

719478

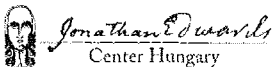

HERMENEUTIKAI FÜZETEK 34.

JONATHAN EDWARDS

OROSZLÁN és BÁRÁNY
KRISZTUS SZÉPSÉGE

PRÉDIKÁCIÓ HÁROM RÉSZBEN
1736 AUGUSZTUSÁBÓL

KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM

HERMENEUTIKAI
KUTATÓKÖZPONT

BUDAPEST, 2012

HERMENEUTIKAI FÜZETEK 34.

Sorozatszerkesztő:
Fabiny Tibor

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
„The Excellency of Christ”, In, Sermons
and Discourses, 1734–1738.
The Works of Jonathan Edwards, Volume 19.
Szerk. M. X. Lesser,
New Haven and London,
Yale University Press, 2001.563-594.oldal

Fordította:
Balczó Sarolta

Lektorálta:
Fabiny Tibor

A fordítás az 1908-as revideált Károli-szöveg alapján készült.
A kiadványt a Jonathan Edwards Center Hungary ünnepélyes
megnyitóján mutatta be a Hermeneutikai Kutatóközpont
a Károli Gáspár Református Egyetemen,
2012 július 2-án.

Műszaki szerkesztő:
Marjai Éva

Grafikai terv:
Szabó Eszter

ISBN 978-963-87986-5-7

ISSN 1218-3407

JONATHAN EDWARDS, AZ ISMERŐS ISMERETLEN

Bízást mondhatjuk, hogy a mostani idők egyik nagy (ha nem a legnagyobb) teológai újdonsága Jonathan Edwards munkásságának felfedezése és megismerése. Természetesen, ennek az állításnak semmi értelme nincs angol nyelvű, de különösen amerikai közegben. Edwards a késő puritán kor, a bontakozó Újvilág egyik legjelentősebb szellemi alakja szinte már életében meghatározó szerepet játszott az úgynevezett Nagy Ébredésben, a fiatal Amerika első nagy spirituális földindulásában; igehirdetése, megfigyelései, nagy elméleti munkái és vitái késői hatásukban is éppoly szerteágazók, mint voltak eredeti közegükben: egy lángelme mindenre kiterjedő érdeklődése ez, amely megnyitja az isteni dicsőség morális, esztétikai, ismeretelméleti, egzisztenciális és fenomenológiai dimenzióit. Edwards minden magyar olvasónak ismerős, aki valami csekély jártasságra tett szert a reformáció és azt követő kor szellemi formálódásában. Ezt nemcsak az magyarázza, hogy a 18. század elején sokkal kisebb volt a távolság Európa (s benne Magyarország) és az Újvilág között, és ezért tartósabbak voltak a hatások is, hanem leginkább az, hogy Edwards mesteri módon foglalta össze és indított újra az előző korok szellemi teljesítményeit. S ugyanakkor mégis ismeretlen ő, de nemcsak nálunk, hanem szülőhazájában is, amit mi sem bizonyít jobban, mint az hogy újra meg újra lendületet vesz az Edwards-kutatás. A puritán jaj-prédikátor unalmas kliséje, amit egykor Edwards-

ra is ráaggattak, már rég szertefoszlott; a régi dogmák okos, de reménytelenül védekező bajnokának szerepe, amit szintén ráaggattak, szintén értelmezhetetlennek bizonyult. Mint minden szellemóriás, ő is szétfeszíti ezeket a kényelmes paradigmákat. Inkább odafigyelésre (ha kell, odahallgatásra), közös isten-csodálatra, az isteni kinyilatkoztatás bensőséges csodálatára invitál, olvasót és kutatót egyaránt.

Igen hálás vagyok, hogy a Hermeneutikai Kutatóközpont és a Yale Egyetem Jonathan Edwards Kutatóközpontja a Károli Gáspár Református Egyetem keretein belül megalapította a magyar kutatóműhelyet, - mindenki javára, aki leginkább Isten nagy titkait akarja megismerni.

Bogárdi Szabó István

BEVEZETÉS

Jelenések 5,5–6: *És egy a Vének közül monda nékem: Ne strj: imé győzött a Júda nemzetségéből való Oroszlán, Dávid gyökere, hogy felnyissa a könyvet és felbontsa annak hét pecsétét. És láték a királyiszek és a négy lelkes állat között és a Vének között egy Bárányt állani, mint egy megelőttet.*

János apostol az isteni gondviselés eljövendő eseményeiről kapott látomásokat és kinyilatkoztatásokat. Ebben a fejezetben a látomások sorát egy olyan kép nyitja meg, ahol a tanítvány megpillantja az Isten rendelkezéseit tartalmazó könyvet, melyben benne vannak a jövő történéseit előre elrendelő isteni parancsok is. Az első vers szerint a könyvet a királyi székben ülő tartotta jobb kezében; *„be volt írva belől és hátul, és le volt pecsételve hét pecséttel”*. Akkoriban a könyveket ősi módszer szerint pergamenből, papírból vagy más hasonló anyagból készült széles lapokból készítették. Ezeket azután egyik szélükön összeragasztották, majd feltekerték és lepecsételték, vagy valami más módszerrel egymáshoz rögzítették, nehogy szétbomljanak vagy kinyíljanak. Ilyen tekercsről olvashatunk a Jeremiás 36,2-ben is. Nagy valószínűséggel az apostol látomásában szereplő könyv is így készült, ezért írja János, hogy *„be volt írva belől és hátul”*: tehát nemcsak a belső oldalak voltak teleírva, hanem az a külső oldal is, amelybe a könyvet magát beletekerték. Ezenkívül *„le volt pecsét-*

telve hét pecséttel”, ami egyrészt jelezheti azt, hogy tartalma titkos és tökéletesen el van rejtve, vagy pedig azt, hogy Istennek a jövőben bekövetkezendő eseményekre vonatkozó rendelkezéseit mindaddig lehetetlen teremtményként megismernünk, amíg Isten úgy nem látja jónak, hogy felfedje számunkra. A hetes szám gyakran a tökéletesség számaként jelenik meg a Bibliában, és egy adott dolog vagy személy páratlanságára, tökéletességére utal. Ez valószínűleg arra vezethető vissza, hogy Isten is a teremtés hetedik napján végezte be a munkát, akkor pihent meg, és gyönyörködött a teremtett világ teljességében és tökéletességében.

János a következőképpen írja le, mi történt azután, hogy megpillantotta a könyvet: *„láték egy erős angyalt, aki nagy szóval kiálta: »Ki volna méltó arra, hogy felnyissa a könyvet, és felbontsa annak pecsétjeit?« És senki, sem mennyen, sem földön, sem föld alatt, nem tudta a könyvet felnyitni, sem ránézni”* (Jel 5,2–4). Emiatt heves sírásra fakadt, de könnyei felszáradtak, mikor *„egy a vének közül”* így szólt hozzá: *„Ne sírj, ímé győzött a Júda nemzetségéből való oroszlán, Dávid gyökere.”* Bár egyetlen angyal vagy pusztá teremtmény se volt képes feltörni a pecséteteket, vagy érdemelte ki a könyv elolvasásának kiváltságát, mégis elhangzanak e vigaszt jelentő szavak a szeretett tanítvány felé: Krisztus alkalmasnak és méltónak találta. A következő fejezetekben arról olvashatunk, hogyan győzedelmeskedett valójában a Bárány, miként nyitotta fel sorjában a pecséteteket, egyiket a másik után, felfedve, amit Isten az eljövendő időkre elrendelt. Ebben a fejezetben pedig láthatjuk, amint odalép a királyi széken ülőhöz, és kiveszi a királyi széken ülő jobb kezéből a könyvet, az égi és földi karok ujjongó örömeinekével kísérve.

Számos dolgot felfedezhetünk e bibliai rész szövegében, most

azonban csupán Krisztus két eltérő megnevezésének kívánok figyelmet szentelni.

1. Jézus mint Oroszlán. Íme a Júda nemzetségéből való oroszlán. Ez lehet utalás egyrészt arra, amikor az 1Mózes 49,9-ben Jákób, halálos ágyán mondott atyai áldásban Júdát egy oroszlánhoz hasonlítja: „*Oroszlánkölyök Júda; zsákmányt ejtveén, felmentél, fiam! Lebevert, lenyűgödött, mint a hím oroszlán, és mint nőtény oroszlán; ki veri őt fel?*” Ezen kívül utalhat Júda táborának a pusztai vándorlás alatt használt lobogójára is, mely az ősi zsidó hagyományok szerint egy oroszlánt ábrázolt. Prófétikus áldásában Jákob egyrészt Dávid vitéz cselekedetei miatt hasonlítja oroszlánhoz Júda nemzetségét, melyből Dávid is származott, de még inkább Jézus Krisztusra tekintettel, aki Dávid leszármazottjaként szintén ebből a törzsből való volt – erre utal az 5. versben a „*Dávid gyökere*” kifejezés. Jézus tehát ezért kapja a „*Júda nemzetségéből való oroszlán*” megnevezést.

2. Jézus mint Bárány. János valószínűleg arra számított, miután hallotta a vigasztaló szavakat az oroszlánról, aki győzedelmeskedett és felnyitotta a könyvet, hogy látomásában is egy oroszlán jelenik majd meg. Várakozása ellenére azonban egy Bárány, az oroszlántól szélsőségesen különböző teremtmény tűnik fel, hogy felnyissa a könyvet. Az oroszlán ragadozó, mely a többi állat lemészárlására tör, és épp a bárány az, ami legkönnyebben áldozatul esik neki. Ráadásul itt Jézust nem csupán mint könnyen zsákmányul ejthető „Bárányt”, hanem „*Bárányt [...], mint egy megölöttet*” látjuk, tehát láthatóak a halálos sebek nyomai is a testén.

Amit ezen igékből tanulságként levontam, és e diskurzus témájául választottam, a következő:

TANÍTÁS

„Jézus Krisztusban csodálatra méltó módon ötvöződnek az egymástól eltérő kiválóságok.”

Bármennyire különbözik is az oroslán és a bárány, mindkettőnek megvannak a maga kiválóságai. Az oroslán erejével, fejedelmi megjelenésével és hangjával tűnik ki, a bárány pedig szelídségével és béketűrésével, mindamellettt hogy húsából étel, gyapjából ruha készül, és alkalmas arra, hogy Istennek égőáldozatul bemutassák. Igerészünkben Krisztust mégis egyszerre hasonlítják mindkettőhöz, hangsúlyozva, milyen csodálatos módon találkoznak személyében az eltérő jellegű kiválóságok. – E téma kapcsán a továbbiakban bemutatom:

I. Miben rejlik a Jézus Krisztusban meglévő, eltérő kiválóságok együttes jelenlétének nagyszerűsége.

II. Hogyan nyilvánul meg az egymástól eltérő kiválóságok csodálatos ötvöződése Krisztus tetteiben.

Végül rátérek az alkalmazásra.

I. KRISZTUS SZEMÉLYE

Miben rejlik a Jézus Krisztusban meglévő, eltérő kiválóságok együttes jelenlétének nagyszerűsége? Ezt három megállapításban összegezném:

Első megállapítás: A Krisztus személyében egyesülő kiválóságok emberi felfogásunk szerint egymástól igen nagymértékben különböznek.

Második megállapítás: A Krisztus személyében egyesülő kiválóságok egymástól annyira eltérőek, hogy más esetben teljesen öszszeférhetetlennek tűnne az, hogy egy személyben ötvöződjének.

Harmadik megállapítás: Egymástól eltérő kiválóságait Krisztus – mindeddig elképzelhetetlen módon – egy irányban, az emberség felé gyakorolja.

Első megállapítás: A Krisztus személyében egyesülő kiválóságok emberi felfogásunk szerint egymástól igen nagymértékben különböznek. Krisztusnak az isteni természetéből eredő kiválóságai is ilyenek. Krisztus isteni személy, tehát bír Isten minden jellemző tulajdonságával. E tulajdonságok különbözősége nagyrészt relatív, és emberi felfogásunkból ered. A szemünkben egymástól leginkább különböző jellemzők pedig Krisztus személyében találkoznak össze. Két példát említék erre.

1. Jézus Krisztus egyszerre végtelenül fenséges és végtelenül leereszkedő. Krisztus mint Isten mindenek felett való, határtalan fenség. Magasabb rangú a földi királyoknál, hisz ő a királyok Királya, az

uraknak Ura. Magasságosabb a mennyeknél, és a mennyország leg-hatalmasabb angyalainál. Olyan hatalmas, hogy minden ember, minden király és fejedelem csupán féreg őelőtte. A népek olyanok előtte, mint egy vízcsepp a vödörben, annyit érnek, mint egy porszem a mérlegserpenyőn; bizony, az angyalok sem érnek semmit hozzá képest. Mérhetetlenül hatalmasabb annál, minthogy szüksége legyen ránk; megfoghatatlan számunkra, így nincs haszna belőlünk; értelmi képességeinkkel fel nem foghatjuk. Péld 30,4: „*Kicsoda ennek neve? Avagy kicsoda ennek fiának neve, ha tudod?*” Minden erőlködésünk ellenére sem érhetjük fel ésszel isteni dicsőségét. Jób 11,8: „*Magasabb az égnél: mit teszel tehát?*” Krisztus a Teremtő, az ég és a föld egyedüli birtokosa, mindenek korlátlan Ura. Uralkodik az egész univerzum felett, azt cselekszi, ami neki tetszik. Tudása végtelen. Bölcsessége tökéletes, senki sem vehet erőt rajta. Hatalma korlátlan, nincs, aki ellenállhat neki. Gazdagsága felmérhetetlen és kimeríthetetlen. Magasztossága végtelenül lenyűgöző.

Mindezek ellenére mégis végtelenül leereszkedő. Krisztus kegyelmesen leereszkedik mindenkihez, és figyelmét nem kerülik el a legalantasabb vagy legalacsonyabb rendű teremtmények sem. Nem csupán az angyalok szintjére ereszkedik le, hogy magát lealacsonyítva lássa, mi történik a mennyekben, de az olyan alantas lényekhez is, mint az ember; sőt, még ezen belül is nem csupán a fejedelmekhez és hatalmasokhoz, hanem a társadalom legalsó rétegéhez, „*a világ szegényeihez*” is (Jak 2,5). A világ kitzsítottjait Krisztus nem veti meg. 1Kor 1,28: „*És a világ nemteleneit és megvetetteit választotta ki magának az Isten.*” Krisztus leereszkedik a koldusokhoz (Lk 16,22) és a leginkább megvetett népek tagjaihoz is. Jézus Krisztus előtt „*nincs többé [...] idegen, scithiai, szolga, szabad*” (Kol 3,11). Ő, aki mindenki-

nél magasabb rendű, kegyesen tekint a kisgyermekekre: „*Hagyjatok békét a kis gyermekeknek, és ne tiltsátok meg nekik, hogy hozzám jöjjenek*” (Mt 19,14). S még ezen túl képes arra is, hogy a legméltatlanabb, legbűnösebb teremtményekhez is leereszkedjen, akik híján vannak a jócselekedeteknek, és akik leginkább méltók lennének az ítéletére.

Sőt, Krisztus nem csak annyira ereszkedik le, hogy irgalommal tekint az ilyen bűnös emberekre, hanem kész az önlealacsonyítás mindennemű megnyilvánulására. Mélységes alázata elegendő arra, hogy barátjukká, társukká váljon a bűnösöknek, és lelküket szoros szellemi-lelki közösségben egyesítve magához vonja. Elegendő arra, hogy felvegye emberi természetüket, eggyé legyen közülük és eggyé váljon velük. Sőt, Krisztus annyira lealacsonyította magát, hogy kitette magát a gúnyolódásnak és káromlásnak, és szégyenletes kínhalált halt értük. El lehet-e képzelni ennél nagyobb megalázkodást? Mindezt ráadásul az alantas, önző, megvetendő és érdemtelen emberekért tette, értük alacsonyította le ennyire magát!

Ezért kapcsolódik csodálatosan személyében a végtelenül fel-séges és a végtelenül leereszkedő. Rengetegszer láthatjuk, mit tesz a magas rang, hatalmi pozíció az emberrel, mennyire ellenkező hatást vált ki belőle. Mennyivel többre tartja magát az a féreg, akinek több porszeme, vagy nagyobb szemétdombja van, mint másoknak! Mennyire távol tartja magát azoktól, akik alatta vannak! A leereszkedés legapróbb megnyilvánulásáért is óriási felhajtást, és zajos elismerést vár. Krisztus megalázkodik, hogy megmossa a lábunkat, de az ún. „nagy emberek” (vagy inkább nagyobb férgek) még ennél jóval kisebb megalázkodás miatt is lealacsonyítva érzik magukat!

2. Jézus Krisztusban találkozik a határtalan igazságosság és a határtalan kegyelem. Krisztus isteni személy, ezért végtelenül szent

és igazságos, utálja a bűnt, és kiszabja érte a méltó büntetést. Ő a világ Bírája, aki végtelenül igazságos, nem menti fel a gonoszokat, és a bűnösöket nem hagyja büntetlenül.

Kegyelme és irgalma mégis végtelen. Bár minden bűnt és törvényszegést szigorúan megbüntet, kegyelme kiterjed minden bűnösre, még a legnagyobb bűnösökre is. Nem elég, hogy irgalmat tanúsít a legméltatlanabbak iránt és megajándékozza őket, hanem a legfőbb jót ajándékozza nekik. Bizony, annyira kegyelmes, hogy minden jóval elhalmozza őket, és mindent megtesz értük. Semmi jutalmat vagy áldást nem érdemelnének, Krisztus azonban olyan végtelenül kegyelmes, hogy a világ valaha élt legnagyobb bűnösét is képes megajándékozni. És ez még nem minden, hiszen semmi sem igazolja jobban kegyelmének nagyságát, mint a mód, ahogy mindent véghezvitte. Nemcsak hogy nagy tetteket hajtott végre, hanem szenvedett is eközben; nem csupán szenvedett, hanem rendkívüli módon szenvedett egészen haláláig, ami az emberi lét legszörnyűbb történése; nem csupán meghalt, hanem a lehető legszégyenletesebb, legfájdalmasabb, legborzalmasabb halált szenvedte el, amit ember kiszabhat; sőt, nagyobb kínszenvedéseket élt át, mint amit emberek okozhatnak, hisz ők csak a testet tudják megkínozni. Neki viszont lelki szenvedéseket is el kellett viselnie, hisz azzal, hogy magára vette mások bűneit, magára vonta Isten haragját.

Második megállapítás: A Krisztus személyében egyesülő kiválóságok egymástól annyira eltérőek, hogy más esetben teljesen összeférhetetlennek tűnne az, hogy egy személyben ötvöződjének: eddig még soha sem fordultak elő együtt egyetlen isteni, angyali vagy emberi személyben sem; ha Krisztus maga nem lenne rá példa, se

angyal, se ember nem gondolta volna, hogy valaha egy és ugyanazon személy egymástól ennyire eltérő kiválóságokkal rendelkezzen. Mondanék néhány példát.

1. Krisztus személyében összetalálkozik a határtalan dicsőség és a legmélyebb alázat. A határtalan dicsőség és az alázat erénye csak és kizárólag Krisztusban jelenik meg együtt. Minthogy teremtmény nem rendelkezhet végtelen dicsőséggel, ezért teremtményben nem fordulhat elő mind a kettő; az isteni személyek közül pedig csak Jézusban. Ugyanis bár az isteni természet jellemzője, hogy végtelenül megveti a büszkeséget, az Atyáról és a Szentlélekről mégsem lenne illő azt állítani, hogy alázatóság, hisz ők kizárólag isteni természettel rendelkeznek, és az alázatosság pedig olyan kiválóság, amely csak a teremtett világra jellemző. Az alázatosság tudniillik az Istenhez viszonyított kicsinység és jelentéktelenség, vagy az Isten és az erény birtokosa közötti óriási távolság felismerésében gyökeredzik. Istennek épp ezért ellentmondásos lenne efféle erényt tulajdonítani.

Jézus Krisztusban azonban, aki egyszerre Isten és ember, harmonikusan egyesül e két kiválóság. Isteni természete miatt végtelen dicsőség és méltóság illeti. Fil 2,6: *„A ki, mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy ő az Istennel egyenlő.”* Ugyanaz a tisztelet jár neki, mint az Atyának. Jn 5,23. – *„Hogy mindenki úgy tisztelje a Fiút, miként tisztelik az Atyát.”* Az Atya maga ezt mondja neki: *„A te királyi széked, óh, Isten örökkön örökké,”* Zsidókhöz írt levél 1,8. A mennyben az angyalok is ugyanúgy megadják neki a legfőbb tiszteletet és imádatot, amit az Atyának: *„És imádják őt az Istennek minden angyalai”* (6. vers).

Bár mindennél és mindenkinél magasabban helyezkedik el, mégis mindenkinél alázatosságabb. Nincs se ember, se angyal, aki tö-

kételesebb példája lenne ennek az erénynek. Senki sem volt annyira tudatában az Isten és az ember közötti távolságnak, mint az ember Jézus; nincs teremtmény, ki mélysegebb hódolattal viseltetett volna az Atya iránt (Mt 11,29). Az alázatosság csodálatos lelkülete mutatkozott meg nála földi életének minden megnyilvánulásában. Ez tükröződik abban, ahogy elfogadta nehéz körülményeit: harminc éven keresztül élt elégedetten József, az ács, és anyja, Mária családjában, majd a földi nagyság hajszolása helyett a viszontagságokat, szegénységet, kitaszítottságot választotta; tükröződik abban is, ahogy megmosta tanítványai lábát, ahogy viselkedett velük és tanította őket, ahogy derűs lélekkel viselte egész életében a szolgálai szerepet, és magára vállalta a szörnyű, szégyenletes kereszthalált.

2. Krisztus személyében találkozunk a végtelen méltóság és a földöntúli szelídség. Ez újfent két olyan minőség, amely csak és kizárólag Jézusban találkozunk. A szelídség, mint erény, a teremtmények sajátja. Aligha találunk olyan részt a Szentírásban, legalábbis az Ószövetségben, ahol a szelídség mint isteni jellemző szerepel. A szelídség ugyanis inkább egy nyugodt és békés lelkiállapotra utal, mely a háborgó és kegyetlen világ támadásainak kitett halandó lények őszinte alázatában gyökerezik. Krisztusban azonban, aki egyszerre Isten és ember, megfér egymás mellett a végtelen méltóság és a páratlan szelídség.

Krisztus maga a végtelen méltóság. Ő az, akihez a 45. Zsoltár így szól: *„Kösd derekadra kardodat vitéz! Dicsőségedet és ékességedet.”* Ő az, aki hatalmas, *„az egeken száguld, és fenségében a felbökön”* (5Móz 33,26). Ő az, ki rettenetes az ő szent hajlékából, *„felségesebb a nagy vizek zúgásainál, a tengernek felséges morajlásánál”*; *„tűz jár előtte, és körös-körül elégeti az ő szorongatóit”*; jelenlétében megremeg a föld,

és a hegyek, mint viasz, megolvadnak; ő „ül a föld kerekége fölött, a melynek lakói mint sáskák előtte”; „megfeddi a tengert és kiapasztja, minden folyamot kiszáraszt”; „szemei, mint a tűzláng”; kinek ábrázatától, és az ő hatalmának dicsőségétől a gonoszok meg fognak lakolni örök veszedelemmel; ama „boldog és egyedül hatalmas, a királyoknak Királya és az uraknak Ura”; ülőszéke az eget, a föld pedig lábainak zsámolya, „magasságos és felséges, a ki örökké lakozik”; „kinek országa örökre fennálló ország”, és országának nem lesz vége.

Mindezek ellenére viszont szelídsége, csendes szerénysége páratlan és bámulatos, beteljesíti a róla szóló próféciaikat: *„Mindez pedig azért lett, hogy beteljesedjék a próféta mondása, a ki így szólt: Mondjátok meg Sion leányának: Ímhol jó neked a te királyod, alázatosan és számaron ülve, és teherhordozó számarának vombén”* (Mt 21,4–5). Ahogy Jézus magáról vallja: *„Én szelíd és alázatos szívű vagyok”* (Mt 11,29). Mindez egyértelműen megmutatkozott a viselkedésében is, hisz sosem látott szelídségről tett tanúságot a sértések és gyalázások közepette, ellenségeivel szemben is: *„szidalmaztatván, viszont nem szidalmazott.”* Csodálatra méltó, megbocsátó lelkülettel kész volt megbocsátani legádázabb ellenségeinek is, sőt, buzgón és eredményesen imádkozott értük. Mily szelíden állt az őt gúnyoló és káromló katonák gyűrűjében! Csendben tűrte, nem ejtett egy szót sem, hanem áldozati bárányként adta magát halálra. Krisztus tehát méltóságában Oroszlán, szelídségében viszont Bárány.

3. Krisztus személyében összetalálkozik az Isten iránti mélységes hódolat és az Istennel való egyenlőség. Krisztus földi élete során mély, szent tiszteletet tanúsított az Atya iránt. A legmélyebb hódolattal imádtá őt, amit imádkozás közben testtartása is tükrözött: Lukács evangéliumában olvashatunk arról, amint *„térdre esvén,*

imádkozék” (Lk 22,41). Ilyen volt Krisztus, aki magára vette emberi természetünket, de egyidejűleg megtartotta isteni természetét is, ezért minden tekintetben egyenlő maradt az Atyával. Nincs az Atyaistennek olyan tulajdonsága vagy tökéletessége, mely a Fiúban nem lenne meg ugyanolyan mértékben és ugyanolyan dicsőségesen. E két dolog – az Isten iránti hódolat és Istennel való egyenlőség – csak és kizárólag Jézus személyében találkozik össze.

4. Krisztus személyében összekapcsolódik az, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiérdemli a jót, és az, hogy határtalan türelemmel viseli el a gonoszság okozta szenvedéseket. Tökéletesen ártatlan volt, nem érdemelt semmi szenvedést. Nem volt bűne, ami miatt méltó lett volna Isten büntetésére, vagy az emberek rosszindulatára. Nem-hogy nem érdemelt szenvedést, hanem végtelenül méltó volt – méltó az Atya határtalan szeretetére, a teljes és örökkévaló boldogságra, és mindenekelőtt az emberek legnagyobb mértékű csodálatára, szeretetére és szolgálatára. A világon valaha megélt legsúlyosabb szenvedéseket mégis tökéletes türelemmel viselte. *„Mégvetve a gyalázatot, keresztet szenvedett”* (Zsid 12,2). Nem saját, hanem a mi bűneink miatt szenvedte el az Atya ítéletét. Az emberek nem vétkei miatt okoztak neki szenvedést, hanem épp olyan dolgok miatt, amikért feltétel nélküli szeretetet és csodálatot érdemelt volna; türelme emiatt még inkább csodálatos és ámulatba ejtő. Az 1Pt 2,20-tól így olvashatjuk: *„Mert micsoda dicsőség az, ha vétkezve és arczul veretve tűrtök? De ha jót cselekedve és mégis szenvedve tűrtök, ez kedves dolog Istennél. Mert arra hívattatok el; hiszen Krisztus is szenvedett értetetek, néktek példát hagyván, hogy az ő nyomdokait kövessétek: a ki bünt nem cselekedett, sem a szájában álnokság nem találtatott; a ki szidalmaztatván, viszont nem szidalmazott, szenvedvén nem fenyegetőzött; hanem hagyta az igazságo-*

san ítélőre; aki a mi bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy a bűnöknek meghalván, az igazságnak éljünk; a kinek sebeivel gyógyultatok meg.” Az ártatlanság, kiválóság és szenvedésben tanúsított türelem páratlan összekapcsolása senkiben nem jelenik meg úgy, mint Jézus Krisztus.

5. Krisztus egyszerre feltétel nélkül engedelmes szolga és az ég és föld korlátlan ura. Krisztus kétszeresen is a mindenség Ura: egyrészt Isten-ember és Közbenjáró, akit az Atya megbízott, és kezébe adta az uralmat. Isten ruházta át rá a hatalmat, ezért az Atya helytartójaként is tekinthetünk rá. Azonban más szempontból is Űr mindenekfelett: tudniillik – elsődleges természetéből adódóan – ő maga is Isten. Tehát ugyanúgy, mint az Atya, ő is kezdettől fogva a világmindenség teljhatalmú Ura. Épp ezért saját jogán, nem a hatalom átruházása folytán uralkodhat a világ felett. Nem afféle másodrendű Isten, ahogy az ariánusok állították, hanem minden tekintetben a leghatalmasabb Isten.

Mindezek ellenére nincs, aki nála nagyobb engedelmességet tanúsítana az Atya parancsolatai és törvényei iránt, és ez egyértelműen megmutatkozik földi élete során tanúsított engedelmisségében. Jn 14,31: *„Úgy cselekszem, a mint az én Atyám parancsolta nékem.”* Jn 15,10 : *„A miképen én megtartottam az én Atyámnak parancsolatait, és megmaradok az ő szeretetében.”* Engedelmisségének nagysága abban rejlik, hogy mindig maradéktalanul engedelmeskedett; és alávetette magát a rendkívül nehéz parancsolatoknak is. Isten példátlanul nehéz feladatokat bízott Jézus Krisztusra, melyek rendkívüli mértékben próbára tették az engedelmisségét. Isten egyik Krisztushoz intézett parancsa az volt, hogy vesse alá magát a szörnyű szenvedéseknek, amelyeken végül keresztülment. A Jn 10,18-ban így olvassuk: *„Senki sem veszi azt el én tőlem, hanem én teszem le azt én magamtól.”* – *„Ezt*

a parancsolatot vettem az én Atyámtól.” Krisztus pedig maradéktalanul engedelmeskedett Istennek. Zsid 5,8: *„Ábár Fíú, megtanulta azokból, amiket szenvedett, az engedelmisséget.”* Fil 2,8: *„[...] megalázta magát, engedelmes lévén haláláig, még pedig a keresztfának haláláig.”* Egyetlen ember vagy angyal sem volt képes ilyen engedelmisségre, csak Jézus Krisztus, aki egyben az angyalok és emberek mindenható Ura.

6. Krisztus személyében ötvöződik az abszolút szuverenitás és a tökéletes belenyugvás. Ez szintén példátlan párosítás. Krisztus, mint Isten, a világ teljhatalmú uralkodója, az események egyedüli irányítója. Isten rendelkezései mind az ő szuverén rendelkezései, a teremtés és Isten gondviselő munkája pedig az ő szuverén munkája. Ő az, aki *„mindent az ő akaratjának tanácsából cselekszik.”* Kol 1,16–17: *„mindenek Ő általa és Ő reá nézve teremtettek.”* Jn 5,17 – *„Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.”* Mt 8,3 – *„Akarom, tisztulj meg.”*

Mégis Krisztus a belenyugvás valaha létező legcsodálatosabb példája. Teljesen és tökéletesen nyugodt volt, amikor egyértelművé vált, hogy hamarosan szörnyű szenvedéseken kell átmennie, és ki kell innia a keserű poharat. E tudat és a kínzó várakozás miatt *„szomorú lett a lelke mindhalálig”*, és halálos gyötrelmében vért verejtékezett, mely nagy cseppekben hullott a földre. De ilyen körülmények között is teljesen alávetette magát Isten akaratának. Mt 26,39: *„Atyám! ha lehetséges, müljék el tőlem e pohár; mindazáltal ne úgy legyen a mint én akarom, hanem a mint te.”* 42. vers: *„Atyám! ha el nem mülhatik tőlem e pohár, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratod.”*

7. Krisztusban ötvöződik az önállóság, és az Istenbe vetett teljes bizalom, ez is sajátosan csak rá jellemző kettősség. Mint isteni személy, értelemszerűen önálló, nincs szüksége semmire. Minden

teremtény függ tőle, de ő maga nem függ semmitől és senkitől: teljesen független. Atyától való örök származása vagy születése nem jelenti azt, hogy alapvetően függne az Atya akaratától, Ez a származás ugyanis természetes és szükségszerű volt, nem pedig önkényes. Krisztus mégis teljesen Istenre bízta magát, ahogy ellenségei is mondják róla: „*Bízott az Istenben; mentse meg most őt*” (Mt 27,43). Az 1Pt 2,23-ban az apostol így tanúskodik erről: „*rábízta magát az igazságosan ítélőre*”.

Harmadik megállapítás: Krisztus egymástól eltérő kiválóságait mindaddig elképzelhetetlen módon egyetlen irányban, az emberiség iránt gyakorolja. Ez különösen az igazságosság, kegyelem és hűség tekintetében a legcsodálatosabb.

A 85. zsolttár 11. verse ezt így fogalmazza meg: „*Irgalmasság és hűség összetalálkoznak, igazság és békeesség csókolgatják egymást.*” Isten szigorú, sőt bosszúálló, és az emberi bűnt kárhoztató igazságossága Krisztusban jutott legtökéletesebben kifejezésre. Meg akarta menteni a bűnösöket, de Isten igazságának tökéletességét is mély tiszteletben tartotta: épp ezért képes volt elviselni a rendkívüli szenvedéseket azért, hogy a bűnösök megváltása ne ejtsen csorbát e tökéletességben. A világ Bírájaként ő maga is szigorú ítélőbíró, nem menti fel a bűnösöket, és a gonoszokat nem hagyja büntetlenül. Mégis, mily végtelenül irgalmas a bűnösökkel szemben! Milyen csodálatos és kimondhatatlanul nagy a bűnös emberek iránti kegyelme és szeretete! Egyszerre a bűnös világ igazságos bírója, és a világ Megváltója. Megemészto tűz ő a bűn számára, de világosság és élet a bűnösöknek. Róm 3,25–26: „*Kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, bit által, az ő vérében, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bű-*

nőknek elnézése miatt, az Isten hosszútűrésénél fogva, az ő igazságának megbizonyítására, a mostani időben, hogy igaz legyen Ő és megigazítsa azt, a ki a Jézus hitéből való.”

Istennek az emberi bűn ellen hozott törvényeiben megmutatkozó, változtathatatlan igazsága tehát Krisztusban vált leginkább nyilvánvalóvá. Hiszen Isten igazságosságának, és a törvényében foglalt fenyegetések mozdíthatatlanságának legnagyobb próbája az volt, amikor a világ bűneit saját Fia vállalta magára. És e fenyegetések valóban maradéktalanul beteljesültek Krisztusban, ahogy az sem előtte, sem utána nem fordult elő, és nem is fog soha, hisz áldozata árán mások elkerülhetik. Krisztus szenvedéseivel kimutatta végtelen tisztelőtét Isten igazságossága iránt. A végítéletkor pedig a cselekedetek szövetsége alapján fog ítélni, mely magába foglalja ezeket a szörnyű fenyegetéseket. Gondja lesz arra, hogy a *„törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska”* se vesszen el. Semmi olyat nem tesz majd, ami a törvényekkel vagy azok beteljesülésével ellentétes lenne. Mégis mennyi értékes és nagyszerű ígérete van számunkra: ígéretet tett arra, hogy teljesen felszabadít minket a bűneinkért járó büntetés alól. Ígéretet tett arra, hogy megszabadít, sőt, örök életet ad. Mert Istennek valamennyi ígérete ő benne lett igenné, és ő benne lett Ámenné.

Miután ily módon bemutattam, miben rejlik a Jézus Krisztusban meglévő kiválóságok együttes jelenlétének nagyszerűsége, átterek arra, hogyan nyilvánul meg az egymástól eltérő kiválóságok csodálatos ötvöződése Krisztus tetteiben?

II. KRISZTUS TETTE

Először is abban mutatkozik meg, hogy magára vette emberi természetünket. Ebben a tettben megnyilvánul Krisztus végtelen megalázkodása: Isten létére emberré lett, igéből testté, és eredeti természeténél összehasonlíthatatlanul alább való természetet vett magára. Még feltűnőbben megtestesülése körülményeiben láthatjuk: egy szegény, fiatal lány méhében fogant meg, kinck szegénysége akkor válik számunkra egyértelművé, amikor a templomban megtisztulási áldozatként „*a mint megmondattott az Úr törvényében: Egy pár gerliczét, vagy két galambfiat mutat be*” (Lk 2,24), ezt pedig csak a valóban szegényeknek volt szabad. Csak az mutathatott be ilyen szerény áldozatot, akinek nem volt módjában bárányt áldozni (3Móz 12,8).

Azonban végtelen megalázkodásán kívül isteni méltósága is megjelenik megtestesülésében: annak ellenére, hogy egy szegény szűzleány méhében fogant, a Szentlélek erejéből fogantatott. Isteni méltósága fogantatása és születése szentségében is megmutatkozott: a romlott emberiség egyik tagjának méhében fogant meg, mégis büntetlenek született, ahogy az angyal megjövendölte a Szent Szűznek: „*A Szent Lélek száll te reád, és a Magasságosnak ereje árnyékoz meg téged; azért a mi születik is szentnek hivatik, Isten Fiának.*” (Lk 1,35).

Rendkívüli megalázkodása abban is láthatóvá vált, ahogyan megszületett. Egy istállóban jött világra, mert a fogadóknak nem jutott számukra hely. Olyan emberek foglalták el a helyeket, akiket magasabb rangúnak tartottak. A szegény és megvetett Szűzanyát el-

utasították vagy kizárták, még ennyire kiszolgáltatott és rászoruló állapotában sem adtak helyet neki, mert jobbnak tartották magukat nála. Ezért amikor eljött a szülés ideje, kénytelen volt egy istállóban menedéket keresni, és mikor a gyermek megszületett, pólýába takarta és jászolba fektette. Ott feküdt az újszülött Krisztus, és legelőször ekkor jelent meg úgy, mint bárány. Mégis, ez az istállóba született, jászolba fektetett, tehetetlen újszülött azért jött a világra, hogy győzelmet arasson, és diadalmaskodjon az ordító oroszlán, a Sátán felett. Azért jött, hogy leigázza és nyíltan megszegyenítse a sötétség pusztító erőit: hogy visszaállítsa a békét a földön, kinyilvánítsa Isten jóakarátát az emberek felé, és dicsőséget szerezzen a magasságos Istennek. Születését ezért angyali karok ujjongó örömeke adta hírül a pásztoroknak, miközben a gyermek a jászolban feküdt – ebben is nyilvánvalóvá vált isteni méltósága.

Másodszor: Az egymástól eltérő kiválóságok csodálatos ötvöződése megjelenik Krisztus tetteiben és életének különböző szakaszaiban. Krisztus végtelen alázata és megalázkodása megmutatkozott abban, hogy szegényes körülmények között élt, fensége pedig rejtve maradt, viszont számos tettein keresztül átfénylött isteni mivolta és dicsősége, és nyilvánvalóvá vált, hogy nem egyszerű ember ő, hanem a mindenható Isten.

Kisgyermekkorának körülményei tehát a jelentéktelenség látszatát keltették, de isteni felsége mégis megmutatkozott abban, ahogy a napkeleti bölcsek jelet kaptak, és útra keltek, hogy hódoljanak neki; egy csodálatos csillag vezette őket; leborultak előtte és imádták; aranyat, tömjént és mirhát hoztak neki. Gyermekként széleltsége és alázatossága abban nyilvánult meg, ahogy alávetette magát édesanyja és nagyra becsült édesapja akaratának. Itt is bárányként

mutatkozott meg. Isteni dicsősége akkor jött felszínre és ragyogott elő, mikor a templomban tizenkét éves létére vitába szállt az írástudókkal. Ekkor bizonyos mértékben már Júda nemzetségéből való oroszlánként lépett fel.

Később, mikor megkezdte nyilvános működését, mérhetetlen alázata és szelidsége önként vállalt szegénységében nyilvánult meg, és abban, hogy derűs lélekkel viselte a nélkülözéseket: azt, hogy nem volt hol lehajtani a fejét, és mindennapi megélhetéséért egyes tanítványai jóindulatára kellett támaszkodnia, ahogy ez Lukács evangéliuma 8. fejezetének elején meg van írva. Milyen szelíden, bizalommal és leereszkedéssel bánt tanítványaival is! Úgy tanította őket, mint apa a gyermekeit; bizony, barátként és társként tekintett rájuk. Mily nagy türelemmel viselte az írástudók és a farizeusok számtalan gyalázkodását, sértegetéseit és támadásait. Ebben Bárányként mutatkozott meg. Ugyanakkor több módon is kinyilvánította isteni felségét, dicsőségét és korlátlan hatalmát, különösképp a csodákban, melyek egyértelműen isteni mivoltáról tanúskodtak, és arról, hogy valóban ő a *„Júda nemzetségéből való Oroszlán”*. Csodálatos és ámulatba ejtő tettei úgy mutatták be őt, mint a természet Istenét, aki az egész teremtett világ felett rendelkezik, kedvére parancsolhat a természet erőinek; megállíthatja és megváltoztathatja a természet folyását. Megmutatta számunkra azzal, hogy a betegeket meggyógyította, a vakok szemét felnyitotta, a süketek fülét megnyitotta és a bénákat meggyógyította, hogy ő a teremtő Isten, aki szemünket és fülünket formálta, és az emberi testet megalkotta. Parancsára feltámadtak a holtak, bizonyítva, hogy ő az élet megalkotója, forrása, az *„Úr Isten [...], a ki megszabadít a baláltól”*. Viharban, haragos hullámok közt járt a vízen, megmutatva, hogy ő az Isten, aki *„a tenger*

hullámmain tapos" (Jób 9,8). „*Hallgass, némulj el!*" – szólt erős szóval, és megszűnt a vihar, lecsillapodott a tomboló tenger, hisz ő a világegyetem Ura, az Isten, aki szavának erejével teremt, „*szólt, és meglelt, parancsolt, és előállott*"; ő az, „*a ki lecsillapítja a tengerek zúgását, habjait zúgását*" (Zsolt 65,8), aki „*megállítja a szélvész, hogy csillapodjék, és megcsendesedtek a habok*" (Zsolt 107,29). Őhöz szólt így a zsolttáríró: „*Uram, Seregeknek Istene! Kicsoda olyan erős, mint te vagy Uram? És a te hűséges voltod körülvesz téged. Te uralkodol a tengernek kevelységén; mikor az ő habjai felemelkednek, te csendesíted le azokat*" (Zsolt 89,8–9). Különösen akkor mutatkozott meg, hogy ő a Júda nemzetségéből való Oroszlán, mikor ördögöket űzött ki, és bebizonyította, hogy erősebb, mint az ordító oroszlán, ki „*szerte jár, keresvén, kit elnyeljen*" (Mk 5, 8-13). Megparancsolta a démonoknak, hogy távozzanak, és azok kénytelenek voltak engedelmeskedni. Rettettek tőle: térdre estek előtte, és könyörögtek, hogy ne kínozza őket. Hatalmas szavával egy egész légiónyi gonosz szellemet űzött ki a megszállottból, és azok még a disznókba se mehettek bele az engedélye nélkül. Jézus több alkalommal is megmutatta isteni mindentudását, amikor beletlátott az emberek titkos gondolataiba. Ilyenkor úgy jelent meg, mint Ámós próféta Istene, „*a ki megjelenti az embernek az ő gondolatját*" (Ám 4,13). Így tehát a viszontagságok és megaláztatások közepette Jézus isteni dicsősége a csodáin keresztül mutatkozott meg: „*Ezt az első jelt a galileai Kánában tevé Jézus, és megmutatá az ő dicsőségét*" (Jn 2,11).

És bár Krisztus általában a dicsőség külső jelei nélkül, valódi mivoltát leplezve járt a földön, színváltozásakor a hegyen egyszer felfedte magát, és megmutatta isteni dicsőségét annyira, amennyire az esendő emberi szem befogadni képes. Péter apostol így ír erről: „*szemlélői voltunk az ő nagyságának, mert a mikor az Atya Istentől azt a*

tisztességet és dicsőséget nyerte, hogy hozzá a felséges dicsőség ilyen szózata jutott: Ez az én szeretett Fiam, a kiben én gyönyörködöm: ezt az égből jövő szózatot mi hallottuk, együtt lévén vele a szent hegyen." (2Pt 1,16–17).

A tanítványaival folytatott meghitt beszélgetések során Krisztus általában Isten Bárányához illően szelíd, leereszkedő és alázatos volt; ugyanakkor az írástudókat és más farizeusokat a Júda nemzetiségéből való Oroszlánhoz méltó isteni hatalommal és uralkodói tekintéllyel fedtte meg.

Harmadszor: az egymástól eltérő kiválóságok csodálatos ötvöződése rendkívül nyomatékosan megmutatkozik abban, hogy utolsó szenvedéseiben áldozatként felajánlotta magát a bűnösökért. Ez volt a leghatalmasabb dolog a megváltás munkájában, és Krisztus legnagyobb cselekedete ebben a munkában: tehát a kiválóságok csodálatos ötvöződése, melyről eddig beszéltünk, ebben mutatkozik meg a leginkább. Krisztus akkor tűnt leginkább báránynak, mikor megöletett *„mint bárány, mely mézsárszékre vitetik”* (Ézs 53,7). Majd mikor felajánlották Istennek, mint hibátlan és szeplőtlen bárányt, még inkább a húsvéti bárány előképének beteljesedések jelent meg: *„a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, megáldoztatott értünk”* (1Kor 5,7). Ugyanakkor abban, hogy feláldozta magát értünk, megmutatkozott az is, hogy ő a Júda nemzetiségéből való Oroszlán. Sőt, több szempontból erőteljesebben, mint bármely más cselekedetében, a következők miatt.

1. Krisztus ekkor került a lehető legmegalázóbb helyzetbe, de ezen keresztül mégis meg tudott mutatkozni isteni dicsősége. Jézus eleve megalázott helyzetbe került, amikor szegényes körülmények között, egy szegény szűz gyermekeként jött világra egy istállóban. Ropant megalázó volt számára, hogy alá kellett vetnie magát József, az

ács, és anyja, Mária akaratának; hogy azután szegénységben élt és nem volt hova lehajtani a fejét, és miközben tanított és csodákat tett, válogatott és durva sértéseket kellett elszenvednie. De utolsó szenvedéseinél semmi nem volt megalázóbb, kezdve gyötrődésével a kertben, egészen addig, míg ki nem lehelt lelkét a kereszten. Azelőtt sosem követtek el ellene ekkora aljasságot, sosem okoztak neki ennél nagyobb testi fájdalmat vagy lelki szenvedést. Utolsó kínszenvedéseiben minden eddiginél jobban megmutatta alázatát, megalázkodó képességét, szelidségét és türelmét. Isteni dicsőségét és felségét még sosem fedte ily vastag és sötét lepel. Sosem üresítette ki és alázta meg magát annyira, mint akkor. Azonban az, hogy átadta magát e szenvedéseknek, minden eddigi cselekedeténél jobban tanúskodik isteni dicsőségéről. Amikor beérett szenvedéseinek gyümölcse, és fény derült tettének misztériumára és céljára, megmutatkozott annak dicsősége is: valójában ez volt a legdicsőségesebb dolog, amit Krisztus teremtményeiért valaha tett. Angyalok és mennyei karok új magasztaló énekkel ünnepelték, hisz minden idők legdicsőségesebb tettét vitte véghez.

A Jelenések könyve ezt így írja le: *„És éneklének új éneket, mondván: Méltó vagy, hogy elvedd a könyvet és megnyisd annak pecséteit: mert megöletted, és megváltottál minket Istennek a te véred által, minden ágazatból és nyelvből és népből és nemzetből; és tettél minket a mi Istenünknek királyokká és papokká; és uralkodunk a földön. És látám, és hallám a királyiszék, a lelkes állatok, és a Vének körül sok angyalnak szavát; és az ő számuk tízezerszer tízezer és ezerszer ezer vala; nagy szóval ezt mondván: Méltó a megöletett Bárány, hogy vegyen erőt és gazdagságot és bölcsességet és hatalmasságot és tisztességet és dicsőséget és áldást.”* (Jel 5, 9–12).

2. Ezzel a tetteivel fejezte ki legjobban Isten, és még inkább Isten ellenségei iránti szeretetét. Az, hogy Isten parancsának enge-

delmeskedve, és az ő hatalma és méltósága fenntartásának védelmében ilyen borzalmas kínszenvedések között feláldozta életét, mindennél jobban kifejezi az Atya iránti szeretetét, nincs olyan teremtmény, aki ennél nagyobb szeretetről tett volna tanúságot Istennek. Sőt, nemcsak Isten, hanem az Isten ellenségeinek számító bűnös emberek iránti szeretetének is ez a legékesebb bizonyítéka. *„Mikor ellenségei voltunk, megbékéltünk Istennel az ő Fiának halála által”* (Róm 5,10). Krisztus irántunk való szeretetének nagyságát semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy életét adta értünk. Krisztus vére kínszenvedése közepette Isten és a saját ellenségei iránti szeretetből hullott nagy cseppekben a földre. A szégyent, köpködést, a testi kínzásokat és a mindhalálig tartó mélységes szomorúságot az Isten ellen lázadók iránti szeretetből viselte el, hogy megmentse őket a pokoltól, és örök életet nyerjen számukra. Azzal, hogy felajánlotta magát áldozatul, eleget tett az isteni igazságszolgáltatásnak, és mindennél jobban kifejezte Isten iránti mélységes tiszteletét. És mindenekelőtt kifejezte szeretetét azok iránt, akik szégyent hoztak Istenre, és tengernyi bűnükért csak az ő vére szerezhette engesztelést.

3. Krisztus soha nem állt ki annyira az isteni igazságosság mellett, de soha nem is szenvedett ennyit az isteni igazságosság miatt, mint mikor felajánlotta önmagát áldozatul a bűneinkért. Krisztus szörnyű szenvedéseivel az Isten igazságossága iránti megbecsülését fejezte ki, hisz ez iránt való tiszteletből alázza meg magát ilyen mértékben. Szenvedésével mégis Isten ugyanezen igazságosságának megtorló erejét bizonyította. A bosszúálló igazságszolgáltatás teljes erejével Krisztusra sújtott le a mi bűneinkért, amitől vért verejtékezett, a kereszt felkiáltott, és bensője – szíve, vérenek forrása, vagy valamely másik ércsatornája – minden valószínűséggel megszakadt, és vére

heves forrongással vízzé változott. Lehetséges, hogy a lándzsaszúrás nyomán az oldalából szivárgó vér és víz valójában keringésen kívüli vér volt, ami egyfajta szó szerinti beteljesülése lehet a 22. zsolttár 14. versének: *„Mint a víz, úgy kiöntettem; csontjaim mind széthullottak; szívem olyan lett, mint a viasz, megolvadt belső részeim között.”* Így állt ki Krisztus Isten igazságosságának megőrzéséért: elszenvedte a szörnyű ítéleteket. Mikor ugyanis átvállalta a bűneinket, és helyettünk ítelték meg, az isteni igazságosság csak úgy maradhatott sértetlen, hogy Ő elszenvedte a bűnökért járó büntetést. A Krisztus személyében ötvöződő különféle kiválóságok – ebben az esetben az isteni igazságosság határtalan tisztelete, és az ennek kitett teremtmények iránti mérhetetlen szeretet – arra indították őt, hogy önmagát ajánlja fel áldozatul.

4. Krisztus szentsége utolsó szenvedései idején ragyogott fel a legfényesebben, mégis ekkor bántak vele leginkább úgy, mint egy bűnösrel. Ez volt Krisztus szentségének eddigi legnagyobb próbatétele, ezért itt tudott a legerőteljesebben megnyilvánulni. E pokoli kemence tűzéből megpróbált aranyként, hétszeresen megtisztított ezüstként került ki. Szentsége itt legfőképp Isten becsületének rendíthetetlen védelmében és a neki tanúsított engedelmisségben mutatkozott meg. Krisztus életáldozata kétségtelenül az Isten iránti engedelmisség a valaha létező, legtökéletesebb megnyilvánulása a világ kezdete óta.

Mégis úgy bántak vele, ahogy a legnagyobb bűnösökkel szokás. Letartóztatták, és megkötözték, mint egy gonosztevőt. Vádlói úgy beszéltek róla, mint egy aljas, hitvány alakról. A keresztre feszítése előtt ráért kínzások során úgy kezelték, mintha ő lenne a legaljasabb és leggonoszabb ember a világon. Majd olyan halálbüntetést

szabtak ki rá, amit akkoriban a legnagyobb, legalávalóbb gonosz-
tevők érdemeltek ki, akik a legsötétebb bűnöket követték el. És Isten
maga is bűnösként bánt vele, amiért magára vállalta a mi bűneinket.
Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk. Krisztus alá vetette
magát Isten haragjának, mintha maga is bűnös lett volna. Átokká
lett érettünk.

Krisztus akkor mutatta meg leginkább, hogy mennyire utálja a
bűnt, az Isten elleni cselekvést, amikor halálával lemosta a szégyen-
foltot, amit a bűn ejtett Isten tökéletességén. Mégis ekkor vált leg-
inkább áldozatává Isten bűn ellen érzett haragjának és utálatának.
Mindebből világosan kitűnnek a Krisztusban találkozó különböző
kiválóságok, mégpedig az Isten iránti szeretet, és az emberek iránti
írgalom.

5. Utolsó szenvedései során bántak vele a legméltatlanabban,
mégis főleg e szenvedések miatt vált igazán méltóvá. Úgy bántak
vele, mintha arra se lenne méltó, hogy éljen: *„Vidd el, vidd el, fessítsd
meg őt!”* – kiáltozták (Jn 19,15). Inkább Barabást szabadították fel,
mint őt. És mert érdemtelenégeinket magára vette, az Atyától úgy
kellott szenvednie, mintha ő maga lett volna teljességgel érdemte-
len. Mégis leginkább azért vált méltóvá, méltóvá a felmagasztaltatás
dicsőségére is, mert alávetette magát ezeknek a szenvedéseknek.
*„Megalázta magát, engedelmes lévén haláláig, még pedig a keresztfának
haláláig. Annakokáért az Isten is felmagasztalá őt”* (Fil 2,8-9). Lát-
hatjuk ígerésünkben is, hogy a szentek és az angyalok magasztaló
énekében ezért nevezetik méltónak: *„Méltó a megöletett Bárány”*. Itt
mutatkozik meg Krisztusban a végtelen méltóság, végtelen önmeg-
alázkodás és a végtelenül méltatlanok iránti szeretet csodálatos ösz-
szetalálkozása.

6. Utolsó szenvedéseiben Krisztus azok kezétől szenvedett a leginkább, akik iránt szeretetét e páratlanul nagyszerű tettel nyilvánította. Atyja nagyobb fájdalmat okozott neki, mint valaha, mikor – nem a Fia, hanem a bűneink iránt érzett utálata miatt – elhagyta, és megvonta tőle jelenléte vigasztaló erejét. *„Az Úr akarta őt megrontani betegség által”* – írja Ézsaiás (Ézs 53,10). Ennek ellenére, mint már elhangzott, Krisztus ezzel a tétével mutatta ki legjobban Isten iránti szeretetét. Ugyanígy az emberek is akkor okozták neki a legnagyobb fájdalmakat, amikor a legtevékenyebben gyakorolta irántuk való szeretetét. Tanítványai sosem bántak még vele ilyen kegyetlenül: olyannyira nem hatotta meg őket a szenvedése, hogy míg gyöttrődött, egy órát sem bírtak virrasztani vele. Mikor pedig letartóztatták, mindannyian elhagyták és elmenekültek, kivéve Pétert, akik esküdözve és átkozódva megtagadta. Mégis az emberekért szenvedett, értük folyt a vére, és értük adta életét halálra. Minden bizonnyal épp azokért hullatta vérét, akik közül néhányan vérét ontották, akikért imádkozott, miközben keresztre feszítették; és akik utána Péter tanítása nyomán megtértek óhózzá. (Vö. Lk 23,34; ApCsel 2,23., 36., 37. és 41. vers, ApCsel 3,17 és 4,4.) Krisztus megváltásában így ötvöződik csodálatos módon az igazság és a kegyelem.

7. Krisztus utolsó szenvedései idején került leginkább ellenségei hatalmába, mégis épp ekkor aratott felettük győzelmet. Krisztus utolsó szenvedései idején volt legjobban kiszolgáltatva ellenségeinek. Már előtte is Krisztus életére törtek, de időről időre alábbhagyott a támadásuk, így megmenekült a kezeik közül – hisz ekkor még nem jött el az ő ideje. Most azonban szabadon kitombolhatták rajta magukat, teljesen ki volt szolgáltatva a gonosz emberek és ördögök kegyetlenségének és rosszakaratának. Ezért mondta ellenségeinek,

mikor jöttek őt letartóztatni: *„Mikor minden nap veletek voltam a templomban, a ti kezeiteket nem vetétek én reám; de ez a ti órátok, és a sötétségnek hatalma”* (Lk 22,53).

Mégis mindenekelőtt e szenvedések által vett erőt ellenségein és aratott fényes győzelmet. Krisztus minden eddiginél eredményesebben akkor sújtott le a Sátán fejére, mikor az a sarkán ejtett sebet. Krisztus a kereszttel harcolt az ördög ellen, és azzal ragyogó, dicsőséges győzelmet aratott felette: pont azzal az eszközzel és fegyverrel, mellyel a Sátán azt hitte, hogy legyőzheti és porig alázhatja. *„Az által, hogy eltörölte a parancsolatokban ellenünk szóló kézírást, a mely ellenünkre volt nekünk, és azt eltette az útból, odaszegesztvén azt a keresztfára; lefegyverezvén a fejedelemségeket és a hatalmasságokat, őket bátran mutogatta, diadalt vévén rajtuk abban”* (Kol 2,14–15). Utolsó szenvedéseivel Krisztus megrengette a Sátán uralmának legmélyebb alapjait. Az ellenséget saját területén győzte le, saját fegyverével mért rá csapást, – mint ahogy Dávid is Góliát saját kardjával vágta le az óriás fejét. A Sátán elnyelte Krisztust, mint a cethal Jónást. De halálos mérég volt számára: belülről mérte rá a végzetes csapást. Nem bírta sokáig a gyomra, és mint a cethalnak is, ki kellett vetnie magából a zsákmányát. A mai napig rosszul van attól, amit akkor prédaként bekebelezett. Krisztus minden eddigi, Sátán felett aratott dicsőséges győzelme kínszenvedésein alapszik: a sátáni pogányság uralmának ledöntése a Római Birodalomban, az evangélium hirdetésének összes sikere, és minden ez utáni, még ezeknél is fényesebb diadal, amit a földön aratni fog. Így tehát maradéktalanul beteljesül Sámson találós kérdése: *„Az evőből étek jött ki, s az erősből edes jött ki”* (Bír 14,14). A hú Sámson is nagyobb kárt tett ellenségeiben halálával, mint életében, amikor Dágon templomának oszlopait ledöntve

magával együtt több ezer filiszteust is elpusztított, akik pedig épp azért gyűltek össze, hogy szórakozzanak rajta (Bírák 16, 23-30). S az, akinek frigyláda volt az előképe, ledöntötte Dágot, saját templomában törte le fejét és karjait; pedig Dágon foglyaként hurcolták (1 Sám 5,1-4).

Krisztus tehát egy és ugyanazon tettében egyszerre bárány és oroszlán. Kegyetlen ellenségei markában úgy viselkedett, mint egy bárány, aki az ordító oroszlán karmai és állkapcsa közé került. Bizony, ez az oroszlán valóban megölte őt mint bárányt; ugyanakkor mint a Júda nemzetségéből való Oroszlán legyőzte a Sátánt és diadalmas-kodik felette, elpusztította azt, aki zsákmányul ejtette, hasonlóan Sámsonhoz, aki pusztá kézzel széttépte a rátámadó oroszlánt, mint-ha csak egy kecskét tépett volna szét. Akkor hasonlított leginkább Krisztus egy győzedelmes, ellenségeit eltipró oroszlánhoz, mikor *„mint juh vitették a mészárszékre”* (ApCsel 8,32). Legnagyobb gyengeségében volt a legerősebb, mikor leginkább szenvedett ellenségei markában, akkor bomlasztotta meg végleg a soraikat. – Tehát az egymástól eltérő kiválóságok csodálatos ötvöződése megmutatkozott Krisztusban akkor, amikor utolsó szenvedéseiben felajánlotta magát Istennek áldozatul.

Negyedszer: Az egymástól eltérő kiválóságok összetalálkozására megmutatkozik még ma is tetteiben és mennybéli megdicsőült állapotában. Megdicsőült állapotában még inkább megmutatkoznak a benne összpontosuló kiválóságok, hisz oroszlánhoz hasonlítják, mégis bárányként jelenik meg; *„És látám, és ímé egy Bárány áll vala Sion hegyén”* (Jel 14,1). Megalázott állapotában ugyanígy legtöbbször bárányként láttatta magát, de megmutatta isteni felségét és hatalmát is, méltóan a Júda nemzetségéből való Oroszlánhoz.

Bár Krisztus most Isten jobbán ül, és a menny Királyaként és a világegyetem Uraként magasztalják, ennek ellenére megőrzött emberi természete miatt továbbra is kitűnik alázatosságával. Az ember Jézus a menny összes teremtményénél magasabban áll, de alázatban ugyanannyira felülmúlja őket, mint méltóságban, dicsőségben; épp azért, mert nincs senki, aki nála jobban felérhetné ésszel az Isten és öközötté lévő távolságot. És bár igerészünkben is dicsőséges és uralkodói alakban tűnik fel, szentjeivel báránnyhoz méltó szelídséggel, kedvességgel és leereszkedéssel bánik. Hisz dicsőséges trónján ülve is megmaradt Báránnyak; és Báránnyként ő az egész nyáj Pásztora, aki a mennyben is vezeti juhait. *„Mert a Báránny, a ki a királyi széknek közepette van, legelteti őket, és a vizeknek élő forrásaira viszi őket; és eltöröl Isten az ő szemeikről minden könnyet”* (Jel 7,17). Annak ellenére, hogy a mennyben minden térd meghajol előtte, és az angyalok leborulva imádják őt, szentjeivel mérhetetlenül kedves, leereszkedő és szelíd. Földi szentjei felé szintén Báránnyként nyilvánul meg: határtalan szeretetét és törődését úgy fejezi ki, hogy közbenjár értük, mint olyasvalaki, aki maga is átélt szenvedéseket és kísértéseket. Nem feledkezett el arról, mit jelentenek ezek; sem arról, hogyan tanúsítson könyörületet a szenvedésnek és kísértésnek kitett emberek iránt. Földi szentjeivel továbbra is báránnyhoz illő bámulatos türelemmel, szeretettel, kedvességgel és együttérzéssel bánik. Vegyük észre, ahogy tanítja, ellátja, gyámolítja és vigasztalja őket; ahogy Szentlelkén keresztül gyakran meglátogatja őket, hogy velük vacsoráljon, és ők vele! Vegyük észre, ahogy az úrvacsora áldott közösségén keresztül bátorságot és bizalmat önt beléjük, hogy odamehessenek hozzá és vigaszt nyerjenek! Ezen kívül Krisztus a mennyben is magán hordozza sebhelyeit, mint egy megöletett Báránny. János apostol leírása

szerint így jelent meg a látomásban, hogy diadalmas felmagasztalása egyik jeleként felnyissa a hétpecsétes könyvet.

Ötödször: A kiválóságok e csodálatos ötvöződése meg fog mutatkozni Krisztus tetteiben a végítéletkor is. Krisztus a végső ítélet idején végre teljes uralkodói fenségében és méltóságában, a szent angyalokkal és Atyja dicsőségével övezve jelenik majd meg, mint a Júda nemzetségéből való Oroszlán: tekintetétől megrendül a föld, a hegyek szétmállanak. Ő az, aki a nagy fehér királyiszékben ül, és *„tekintete elől eltűnnek a föld és az ég, és helyök nem találtaték”* (Jel 20,11). Ámulatba ejtő és rettenetes jelenés lesz a gonoszok számára. Az ördögök már gondolatára is megremegnek, és mikor eljön az idő, *„a földnek királyai és a fejedelmek és a gazdagok és a vezérek és a hatalmasak, és minden szolga és minden szabad, elrejték magokat a barlangokba és a hegyeknek kőszikláiba. És mondának a hegyeknek és a kőszikláknak: Essetek mi reánk és rejtsetek el minket annak színe elől, a ki a királyiszékben ül, és a Bárány haragjától”* (Jel 6,15–16). Haragja kimondhatatlan és felfoghatatlan módon sújt majd le a gonoszokra, nincs, ki felmérhetné azt a reszketést, döbbenetet, sírást és fogcsikorgatást, mellyel haragja rettentő ítéletét fogadják majd az ítélszéke előtt állók.

Ugyanakkor szentjei felé Bárányként mutatkozik majd meg. Barátként és testvérként fogadja őket, végtelen jóindulattal és szeretettel. Nyoma sem lesz benne a rettenetes oroszlánnak, a kedvesség és a gyengédség köntösét fogja magára öltetni. Az egyházat menyasszonyaként fogja magához vonni: ez lesz a Menyegző napja. A szenteket mind meghívja arra, hogy a királyság örököséivé válva vele együtt uralkodjanak mindörökkön-örökké.

III. ALKALMAZÁS

I. E tanítás segítségével megérthetjük, miért van Krisztusnak olyan sokféle megnevezése a Bibliában, és miért ábrázolják olyan sokféle módon. Fontos, hogy kifejezésre jusson és láthatóvá váljon a benne összekapcsolódó és egyesülő kiválóságok sokfélesége. Az Ézs 9,6-ban több elnevezés is együtt szerepel: *„Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk, és az uralom az ő vállán leszen, és hívják nevét: csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének!”* Csodálatosan kifejezi ez az ige a különböző kiválóságok összekapcsolódását: egy és ugyanaz a személy lehet Fiú, aki született és adatott, és ugyanakkor kezdet és vég nélküli Atya; Gyermek, akit mégis csodálatosnak, tanácsosnak és erős Istennek neveznek. Joggal nevezzük csodálatosnak azt, akiben mindez összekapcsolódik.

Épp e miatt a nagyszerű ötvöződés miatt ábrázolják Krisztust oly sokféleképpen, olyan lényként vagy tárgyként, ami egy adott szempontból tökéletes. Így néhol Napnak (Mal 4,2), néhol Csillagnak (4Móz 24,17) nevezik. Az egyik legtalálhatóbb megnevezés a Hajnalszög, amely a legfényesebb csillag, a nap előhírnöke (Jel 22,16). Van, ahol – például igerészsünkben is – az egyik versben oroszlánhoz, a következőben pedig báránnyhoz, vagy néha egy másik, oroszlán-tól gyökeresen különböző állathoz, pl. ózhoz vagy fiatal szarvashoz hasonlítják. Egyes igehelyeken szikla, máshol gyöngy jelképezi. Van, ahol hadakozónak és Üdvösségünk fejedelmének nevezik, máshol

pedig völegényként jelenik meg. Az Énekek Éneke 2. fejezetének első versében a szerző két illatos és szép virághoz, a rózsához és lilomhoz hasonlítja; a két verssel ezután már gyümölcsöt termő fához. Az Ézs 53,2-ben ő a „gyökér a száraz földből”, másutt azonban ő az Élet Fája, amely nem száraz földben, hanem „*az Isten paradicsomának közepette*” gyökerezik (Jel 2,7).

II. A különböző kiválóságok csodálatos összetalálkozása Krisztusban arra buzdíthat minket, hogy őt Megváltónkként elismerjük és elfogadjuk. Krisztus különféle kiválóságai miatt személyében felleltünk minden olyan érvet és indítóókot, ami arra buzdít, hogy őt Megváltónknak fogadjuk el; mindent, ami arra bátoríthatja a szerencsétlen bűnösöket, hogy hozzá térjenek, és bizalmukat őbelé vessék: Megváltói teljessége, és mindenre kiterjedő kegyelme világosan megmutatkozik a sokféle kiválóságban, melyről eddig beszéltünk.

A bukott ember végtelenül nyomorúságos állapotban van, és nem tud kitörni belőle: gyarló és gyenge, mint egy magára hagyott újszülött. De Krisztus a Júda nemzetségéből való Oroszlán: mi gyengék vagyunk, de ő erős; megtette értünk azt, amire teremtmény nem volt képes. A bukott ember hitvány, megvetendő lény, szálnalmas féreg – de Krisztus, aki kiállt értünk, végtelenül tiszteletreméltó és érdemes. A bukott ember romlott, de Krisztus végtelenül szent; a bukott ember utálatos, de Krisztus végtelenül szeretetre méltó. A bukott ember ki van téve Isten jogos haragjának, de Krisztus végtelenül drága az Úrnak. Rettenetesen felingereltük Istent, de Krisztus véghezvitte megváltó tettét, ami végtelenül értékes Isten szemében.

Ezzel nem csupán végtelen erőről és méltóságról, hanem méretetlen leereszkedésről, hatalmával és rangjával felérő szeretetről és irgalomról tett tanúságot. Ha szegény, bajba jutott bűnös vagy, és szí-

ved összeszorul a félelemtől, hogy Isten nem fog könyörülni rajtad, Krisztushoz bátran fordulhatsz – nem kell félned attól, hogy nem tud, vagy nem akar segíteni rajtad. Biztos alapzat és kimeríthetetlen kincs ő, kielégíti nyomorgó lelked szükségét. Végtelenül kegyelmes és kedves, bátorságot önt a szűkölködő, méltatlan és félelemmel teli lelkekbe, és magához hívja őket. Ha Krisztus elfogad téged, többé nem kell félned, mert biztonságban leszel, ő erős Oroszlánként védelmez. Ha hozzá fordulsz, ne félj, nem utasít el: hisz Bárányként bánik a hozzá térőkkel, mérhetetlen kegyelemmel és kedvességgel fogadja őket. Valóban lenyűgöző fenség és hatalmas Isten, beláthatatlanul magasabb rendű nálad. A szegény bűnösnek azonban bátorítást és buzdítást jelenhet a tudat, hogy Krisztus egyszerre Isten és ember, Teremtmény és teremtő egy személyben, és minden mennyei és földi teremtménynél szelídebb és alázatosabb szívű. Ez bátorságot adhat a rászoruló méltatlanoknak arra, hogy hozzá jöjjenek. Egy percet se kell haboznod; odafuthatsz hozzá, és rábízhatod magad. Bizonyosan irgalmas és szelíd fogadtatásban lesz részed. Bár Oroszlán ő, valójában csak ellenségeiddel szemben az, feléd viszont Bárány lesz. Ha Krisztus nem volna, elképzelni sem tudnánk egy olyan Megváltót, aki ekkora gondoskodással és kedvességgel hívja és várja a bűnösöket, hogy bízzanak benne. Bármilyenek legyenek is a körülményeid, egy ilyen Megváltóhoz félelem nélkül megtérhatsz. Lehetsz akár a leggonoszabb, az ő méltósága elégséges; lehetsz akár a legszegényebb, legegyszerűbb és legtudatlanabb, ő nem fog megvetni, mert bár felfoghatatlanul hatalmasabb nálad, mérhetetlenül alázatosabb is. Nincs olyan apa vagy anya közöttetek, aki eltaszítaná gyermekét, ha az bajában hozzá fordulna: Krisztus még kevésbé tesz ilyet veled, ha szívből megtérsz hozzá. Most pedig hadd szóljak a szegény, terhek alatt roskadozó, bajba jutott lélekhez!

1. Mitől tartasz, hogy nem mered Krisztusra bízni lelkedet? Attól félsz, nem tud megmenteni – hogy nem elég erős ahhoz, hogy legyőzze a lelked ellenségeit? De hisz kívánhatsz-e erősebbet magánál az „erős Istennél”, ahogy Ézsaiás próféta nevezi (Ézs 9,6)? Kell-e több a végtelen erőnél? Attól félsz, hogy nem lesz hajlandó annyira lealacsonyodni, hogy észrevegyen? Akkor tekints rá, amint ott áll a katonák gyűrűjében, és hagyja, hogy áldott arcát ütlegeeljék és leköpdössék! Lásd, ahogy megkötözve, lecsupaszított háttal állja az ütéseket! Nézzed őt, ahogy a keresztfán függ! Gondolod, hogy ő, aki képes volt megalázni magát annyira, hogy alávesse magát a szenvedéseknek és kínzóinak, az nem lesz hajlandó elfogadni téged, ha megtérsz hozzá? Vagy attól félsz, hogy ha ő el is fogad, akkor az Atyaisten temiattad nem vállalja fel saját fiát? Gondold át: hogy utasíthatná el Isten a saját Fiát, aki mérhetetlen örömének forrása volt és lesz is mindörökké, és aki annyira egy vele, hogy ha elutasítaná, önmagát taszítaná el?

2. Mi az, amit egy Megváltótól elvárnál, és nincs meg Krisztusban? Avagy miben legyen egy Megváltó más, mint Krisztus? Szűkében van-e bármiféle kiválóságnak? Létezik-e nála nagyobb jószág vagy nagyszerűség? Létezik-e nála tiszteletre méltóbb vagy diadalmasabb? Van-e nála csodálatra méltóbb vagy kedvesebb? Van-e bármi, amit bátorítónak tartanál, de nincs meg Krisztus személyében? Szeretnéd, ha Megváltód nagyszerű és tiszteletre méltó lenne, mert nem akarsz egy hitvány valaki lekötözöttjévé válni? Hát Krisztus nem elég tiszteletre méltó ahhoz, hogy ráutald magad? Nem elég magas rangú személy ahhoz, hogy elvégezzen egy olyan megtisztelő feladatot, mint a te megváltásod? Hát nem olyan Megváltót kapnál személyében, aki nem csupán magas rangú, sőt, magasztos

és felséges, hanem alacsony sorsú is, aki megtapasztalta a szenvedéseket és kísértéseket, s ezért megszánja azokat, akik szenvedéseken és kísértéseken esnek át? Hát Krisztus nem került elég mélyre érte? Nem szenvedett eleget? Nem épp olyan Megváltóra vágynál, aki jelenlegi földi szenvedéseiden kívül átélte a haragnak a halál után bekövetkező ama rettenetes napját, amitől félsz; és ezért tudná, hogyan könyörüljön azokon, akiket ez fenyeget, és félelemmel tölt el? Krisztus megtapasztalta ezt a haragot, ezért ezerszer jobban megérti, mint te, vagy bármelyik másik élő ember. Olyan Megváltóra vágysz, aki közel áll Istenhez, ezért sikeresen közbenjárhat nála? Hát van bárki, aki közelebb lenne Istenhez, mint Krisztus, az ő egyszülött Fia, aki lényegében megegyezik az Atyával? És nem csupán Istenhez szeretnéd, ha közel állna, de hozzád magadhoz is, hogy szabadon fordulhass hozzá? Ki állhat közelebb hozzád, mint az, aki veled egy természetű: aki olyan lelki kötelékkel kötődik hozzád, melynek szorosságát illően ábrázolja a férj és a feleség, a szőlő és a szőlőtő, vagy a fej és tagjainak kapcsolata – aki egy lélek veled? Mert Krisztus így fog eggyé válni veled, ha megtérsz hozzá. Olyan Megváltóra vágysz, aki valamiféle csodálatos és rendkívüli módon kimutatta tetteivel és szavakkal egyaránt a bűnösök iránti szeretetét és irgalmát? Ismersz vagy el tudsz-e képzelni annál nagyobb dolgot, mint amit Krisztus megcselekedett? Hát nem hatalmas dolog, hogy ő, aki Isten volt, magára vette az emberi természetet, és attól kezdve mindörökké egy személyben Isten és ember is? Hát nem gondolod, hogy a bűnösökért vállalt szenvedése minden tettnél – bármilyen rendkívüli dolgokat vitt is véghez – jobban tanúskodik a bűnösök iránti szeretetről? Elvárnád, hogy egy Megváltó többet szenvedjen, mint amennyit Krisztus szenvedett a bűnösökért? Mi hiányzik belő-

le, vagy ha tudnál, mit adnál még hozzá, hogy alkalmasabb Megváltóddá váljon? Még két dologra hívnám fel különösen a figyelmedet, melyek arra buzdíthatnak, hogy elfogadd Krisztust Megváltódnak.

(1.) Mennyire Isten Bárányaként mutatkozik meg Krisztus, mikor arra hív téged, hogy odamenj hozzá és bízz benne! Időről időre milyen mérhetetlen kedvességgel és kegyelemmel hív és vár miniket, ahogy a Péld 8,4-ben is: *„Tinéktek kiáltok, férfiak; és az én szóm az emberek fiaimhoz van!”* Ahogy az Ézs 55 első három versében: *„Oh mindnyájan, kik szomjúhoztok, jertek e vizekre, ti is, kiknek nincs pénzetek, jertek, vegyetek és egyetek, jertek, vegyetek pénz nélkül és ingyen, bort és tejet.”* Milyen kegyesen hív minden szomjúhozót, meghívását újra és újra elismételve: *„jertek e vizekre, ti is, kiknek nincs pénzetek, jertek, vegyetek és egyetek, jertek!”* Vedd észre, milyen fejedelmi vendégséget kínál fel neked – *„vegyetek [...] bort és tejet!”* Minthogy ingyen van, szegénységed nem lehet kifogás. *„Kiknek nincs pénzetek [...] jertek, vegyetek pénz nélkül és ingyen!”* Nagy jóakaratóban milyen találó és erős érveket használ, hogy meggyőzzön! *„Miért adtok pénzt azért, a mi nem kenyér, és gyűjtött kincseteket azért, a mi meg nem elégíthet? Hallgassatok, hallgassatok reám, hogy jót egyetek, és gyönyörködjék lelketek követségben.”* Más szavakkal kifejezve: teljességgel szükségtelen továbbra is abban a reményben fáradoznotok és munkálkodnotok, hogy a világban vagy saját erényességetekben békére leljetek: nem ez szolgálja az érdekeiteket! – én bőségesen gondoskodom rólatok, megadom nektek, ami igazán jó, ami kielégíti a vágyaitokat, értelmet ad az életeteknek, és mindig rendelkezésetekre áll – ne félj hát! Ha hozzám fordulsz, én nem nyugszom, amíg minden szükséged be nem töltöm, és boldog teremtinénnyé nem teszek. A harmadik versben ígéretet is tesz erre: *„Hajtsátok ide füleiteket és jertek hozzám; hallgas-*

satok, hogy éljen lelketek, és szerzek veletek örök szövetséget, Dávid iránt való változhatatlan kegyelmességem szerint." Ugyanígy a Példabeszédek 9. fejezete elején is milyen kedvesen és kegyelmesen hív minket! „Ki tudatlan? térjen ide” – lehetsz bármilyen szegény, egyszerű és tudatlan teremtmény, ő szívesen lát. A következő igében pedig Krisztus feltárja, mit készített számodra: „Jőjjetek, éljétek az én étkemmel, és igyatok a borból, melyet töltöttem.” Szűkölködő, kiéhezett állapotban vagy, és nincs, mi táplálná éhező lelkedet; kerestél valamit, de mégis nincstelen maradtál. Halld meg Krisztus szavát, aki arra hív, hogy élj az ő étkével, és igyál a borból, melyet ő töltött! A Mt 11,28–30-ban is mennyire bárány mivoltában nyilvánul meg Krisztus: „Jőjjetek én hozzám mindnyájan, a kik megfáradtatok és megterhelgettetek, és én megnyugosztlak titeket. Vegyétek föl magatokra az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok: és nyugalmat találtok a ti lelkeiteknek. Mert az én igám gyönyörűséges, és az én terhem könnyű.” Te szegény, bajba jutott lélek! Bárki is légy, tudd, hogy Krisztus rólad is beszél, mikor a megfáradtakat és megterhelteket hívja! Újra és újra ígéretet tesz arra, hogy nála nyugalmat találsz! A 28. versben ezt ígéri: „én megnyugosztlak titeket”. A 29. versben hasonlóképpen: „nyugalmat találtok a ti lelkeiteknek”. Ez az, amire vágyasz. Ez az, amit oly régóta hiába keresel. Milyen édes nyugalom töltene el, ha elnyerhetnéd! Térj meg Krisztushoz, és elnyerheted. Halld meg, ahogy Krisztus bárányként mutatja be magát, csak hogy bátorítson téged! Félnél odamenni ahhoz, aki azt mondja magáról: szelíd vagyok és alázatos szívű? A Jel 3,20-ban is elhangzik az ígéret: „Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki megballja az én szőmat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok, és ő én velem.” Krisztus leereszkedik hozzád annyira, hogy nem csak magához hív, hanem ő maga

jön hozzád. Ajtód előtt áll és zörget. Megtehetné, hogy pribékekkel elfogat mint lázadót és aljas gonosztevőt, de ehelyett maga jön az ajtóhoz, kopogtat, és várja, hogy barátokként és Megváltódként házadba fogadd. Nem elég, hogy zörget – türelmesen vár, míg te hátat fordítasz neki, és elutasítod. Sőt, ígéretet tesz arra vonatkozóan, milyen megtiszteltetésben fog részesíteni, ha bebocsátod őt: veled vacsorál, és te övele. És megint a Jelenések könyvéből idézek (Jel 22,16–17): *„Én vagyok Dávidnak ama gyökere és ága: ama fényes és hajnali csillag. És a Lélek és a menyasszony ezt mondják: Jövel! És a ki hallja, ezt mondja: Jövel! És a ki szomjúhozik, jöjjön el; és a ki akarja, vegye az élet vizét ingyen.”* Milyen csodálatosan mutatja be Krisztus saját megnyerő szépségét! És hogy még inkább bátorítson arra, hogy odamenj hozzá, tolmácsolja saját meghívásán kívül a Lélek és a menyasszony hívó szavait is! És hív mindenkit, aki hajlandó rá, hogy vegye *„az élet vizét ingyen”* – hihetetlen értéke ellenére ingyen ajándékként fogadja el az élet vizét.

(2.) Ha megtérsz Krisztushoz, ő hatalmas és fejedelmi Oroszlánként védelmez majd. Minden oroszlánhoz méltó kiválóságát a te védelmed és biztonságod szolgálatába fogja állítani, hogy dicsőséget szerezzen neked; oroszlánként harcol majd ellenségeiddel szemben. Aki téged megérint vagy megsért, magára vonja az ő haragját – hisz egy oroszlánnal húz ujjat. Amíg ezt az oroszlánt le nem győzik, téged sem tudnak elpusztítani vagy megsebesíteni. Csak akkor tudnák meggátolni a boldogságodat, ha erősebbek lennének nála. És 31,4: *„Mert így szólott az Úr hozzám: A mint mormol az oroszlán és az oroszlánkölyök zsákmánya mellett, a mely ellen összehívotnak a pásztrok sereggel, és szavoktól ő meg nem retten, és meg nem ijed sokaságuktól: így száll alá a seregek Ura, hogy hadakozzék a Sion hegyén és balmán!”*

III. Engedd, hogy az elmondottak megérjenek benned, és arra buzdítsanak, hogy szeresd az Úr Jézus Krisztust, fogadd barátoddá és életed részévé! Mivel Krisztus személyében oly csodálatos módon ötvöződnek az eltérő kiválóságok, minden megvan benne, ami méltóvá teszi szeretetedre és arra, hogy őt válaszd; minden, amivel megnyerhet és elkötelezhet téged. Minden, amit barátjától elvár vagy elvárhatna az ember, megvan Krisztusban, mégpedig a kívánható legnagyobb mértékben.

Barátodnak választanál egy igen magas rangú személyt? Az emberek előszeretettel választanak maguknál jóval magasabb rangú barátokat, mert megtisztelve érzik magukat az ilyen barátságok által. Milyen port kavarna hát az, ha egy hatalmas és kiváló herceg egy alacsony rangú leányt ajándékozna meg szeretetével! Krisztus márpedig végtelesenül felsőbbrendű, mint te, vagy a föld fejedelmei, hisz ő az uraknak Ura. Egy ilyen tiszteletre méltó személy kínálja fel neked legdrágább és legszorosabb barátságát.

És nem olyan barátra vágnál, aki nemcsak hatalmas, hanem jó is? Krisztusban összetalálkozik a végtelen hatalom és a végtelen jóság, és benne erősítik és ragyogóbbá teszik egymást. Egyrészt hatalmassággá kedvessé vált jósága miatt. Minél hatalmasabb valaki, aki híján van a jóságnak, annál gonoszabb lesz. Amikor azonban a nagyság végtelesen jósággal párosul, dicsőséges és imádatra méltó nagyság születik. Másrészről pedig a nagyság még ragyogóbbá teszi a végtelen jóságot. Hisz egy magas rangú és beosztású, de ennek ellenére igen megértő és tehetséges személyt jogosan becsülnék többre, mint alacsonyabb rendű és jelentéktelenebb társát, aki ugyanolyan kedves és jóindulatú. A jóság valóban mindenkinben csodálatra méltó erény. A jóság maga a szépség és kiválóság, és mindenkit, akiben megvan, csodálatra méltóvá

tesz; mégis akkor a leginkább csodálatra méltó, amikor nagysággal párosul. Egy nagyméretű, kiváló minőségű aranyat tartalmazó rög sokkal értékesebb és drágább, mint egy kisebb rög, amelyben ugyanolyan jó minőségű arany található. Milyen csodálatos látni, hogy a hatalmas Teremtő, az ég és föld mindenható Ura telve van megalázkodással, gyengéd irgalommal és kegyelemmel a szerencsétlenek és méltatlanok iránt! Mindenható ereje, végtelen méltósága és önállósága még meglepőbbé teszi mérhetetlen szeretetét és kegyelmét. Milyen csodálatos, ahogy megalázkodása és könyörületessége miatt máskülönben csupán félelmet keltő méltósága, ereje és hatalma megnyugtató és vonzó tulajdonságokká válnak! Nem vágnál arra, hogy barátod magas rangja és megbecsültsége ellenére is ennyire leereszkedő és kegyes legyen, és ezáltal a rangbeli különbségből adódó akadályokat elhengerítve lehetővé tegye azt, hogy szabadon élvezhesd a barátságát? – És nem választanál szívesebben olyan barátot, aki azon túl, hogy kegyelme és leereszkedése által enyhíti és megédesíti végtelen nagyságát és méltóságát, még közel is kerül hozzád? Barátodul fogadnál valakit, aki sokkal felsőbbrendű nálad, mégis olyan, mintha egyenrangú lenne veled? Bár az emberek előszeretettel állnak szoros és mély barátságban a rangban felettük állókkal, de egyben vágnak arra is, hogy ezzel a baráttal meg tudják osztani mindennapi életüket és nehézségeiket. Krisztus ilyen barát. Bár ő a mindenható Isten, mégis egyenrangúvá tette magát veled. Emberré vált, hogy ne csupán Urad, hanem testvéred is legyen, és neked, földi féregnek illőbb társaddá váljon. Ez volt Krisztus egyik célja azzal, hogy magára vette emberi természetünket: közelebbi kapcsolatot akart kialakítani népével, mint amit mérhetetlenül felsőbbrendű isteni természete megenged. Ezért vágyott az egyház Krisztus megtestesülésére: *„Vajha lennél nekem én*

atyámsfia, ki az én anyámnak emlőjét szopta, hogy téged kívül találván megcsókolnálak; még sem útnánának meg engem" (Én 8,1). Isten egyik célja az evangéliumban az, hogy mi osztatlan figyelmet szenteljünk neki, minden lehetséges módon lekösse a figyelmünket, és bármilyen természetes vágy ébred is a lelkünkben, mindenképp ő álljon a középpontjában: hogy *Isten legyen minden mindenben*. Az embernek azonban nem csupán az a veleszületett vágya, hogy egy mindenható Urat és Felséget imádhasson, hanem az is, hogy barátként megbíz-hasson valakiben; találjon valakit, akit szerethet, akiben örömét lel-heti, és akivel úgy beszélhet, mint egy igazi társal. Erény és szent-ség nem olthatja ki, nem gyengítheti le ezt a velünk született vágyat. Isten azonban úgy gondolta ki a megváltás művét, hogy e vágyat isteni személy is kielégítheti. Ezért jött le közénk egy isteni lény, aki felvette emberi természetünket, eggyé lett közülünk, és testvé-rünknek, barátunknak és társunknak nevezi magát. *„Atyámsfiaiért és barátaimért hadd mondhassam: béke veled!”* (Zsolt 122,8).

Ez a hatalmas és nagyszerű barát nem csupán végtelenül meg-alázkodó és irgalmas, ráadásul még emberi természetet is magára vette és emberré lett – nem elég ösztönzés és bátorítás ez arra, hogy szabadon odafordulj hozzá? Még inkább felbátorítana és meggyőzne, ha ez a valaki emberként mérhetetlenül szelíd és alázatos lenne? Hisz Krisztus épp ilyen! Nemcsak hogy emberré lett érted, hanem ő a leg-szelídebb és legalázatosabb ember, e két erény legtokéletesebb példája, aki valaha élt vagy élni fog. Mindezen felül az összes emberi kiváló-ság a lehető legtokéletesebb formájában van jelen benne. Tény azon-ban, hogy ezek valójában nem adnak hozzá az isteni kiválóságaihoz. Megtestesülése óta Krisztus nem rendelkezik több kiválósággal, mint azelőtt, ugyanis az isteni kiválóság végtelen, hozzátenni képtelenség.

Emberi kiválóságai mégis láthatóvá teszik számunkra, véges halandók számára Krisztus isteni dicsőségét és szépségét, és ösztönöznek arra, hogy még inkább megbecsüljük és szeressük őt. Emberi kiválóságai csupán tükörképei és kifejeződései az isteni kiválóságoknak. Bár e tükörképek fénye közel sem tudja visszaadni az isteni fényforrás közvetlen ragyogását, mégis alkalmasak arra, hogy vonzóvá és láthatóvá tegyék azt. Krisztus dicsősége emberi minőségében olyan kiválóságokon keresztül válik láthatóvá, amelyek a sajátjaink, amelyek emberi szokásokban és viselkedésmódokban nyilvánulnak meg, épp ezért különösen alkalmasak arra, hogy kivívják elismerésünket és szeretetünket. Krisztus isteni mértékben megnyilvánuló dicsősége sokkalta ragyogóbb és szemkápráztatóbb, és meghaladja értelmünk és érzékszerveink korlátait. De azáltal, hogy Krisztus emberi kiválóságain fénylik keresztül, korlátozott értelmünkkel jobban fel tudjuk fogni, alkalmazkodni a mi természetünkhöz és viselkedésmódunkhoz, ugyanakkor megőrzi az isteni szépség képét és az isteni kiválóság ízét. Minthogy pedig Krisztusban egyszerre vannak meg az isteni és emberi kiválóságok, benne egymást hangsúlyozzák, egyik a másikra irányítja a figyelmet. Krisztus isteni magasztosságát és szentségét jobban szívünkbe tudjuk zárni amiatt, hogy tudjuk: olyasvalaki tulajdonságai ezek, aki felvette természetünket, eggyé lett közünk és testvérünké vált, és nincs, aki nála szeledebb és alázatosabb lenne. Felbátorodva tekinthetünk ezekre az isteni kiválóságokra, bármily nagyszerűek és fenségesek is, hisz már közelről érintenek minket, és szabadon élvezhetjük áldásait. Másrészt pedig mennyivel meglepőbbnek és csodálatosabbnak tűnik Krisztus szelídsége, alázatossága, engedelmsége, belenyugvása és többi emberi kiválósága, ha meggondoljuk, hogy nem kisebb személyről, mint az örökkévaló Isten Fiáról, ég és föld Uráról van szó!

Ha úgy döntesz, hogy Krisztust barátoddá fogadod, és beengeded az életedbe, két mérhetetlenül nagy áldással gazdagodsz:

1. Krisztus minden benne egyesülő különféle kiválóságával együtt át fogja adni magát neked, hogy teljes és örök örömben legyen részed. Attól kezdve mindig drága barátjaként tekint majd rád, és hamarosan te is ott leszel, ahol ő van; meglátod dicsőségét, és vele lakozol szabad, meghitt közösségben és végtelen boldogságban.

Mikor a szentek a mennybe jutnak, nem csak az lesz a jutalmuk, hogy megláthatják Krisztust, és szolgálhatnak neki az irtalmas és dicsőséges Úr és Király szolgálói és alattvalóiként: Krisztus úgy bánt majd velük mint testvéreivel és barátaival. Ezt abból is láthatjuk, ahogy Krisztus tanítványaival bánt itt a földön: bár Uruk, Istenük volt, és nem utasította el – sőt megkövetelte tőlük – a legnagyobb tiszteletet és imádatot, mégsem úgy viselkedett velük, ahogy egy földi uralkodó viselkedne az alattvalóival. Egyáltalán nem volt távolságtartó, hanem a legnagyobb barátsággal és bizalommal érintkezett velük, mint atya a gyermekeivel, vagy mint testvér a testvérrel. Így bánt a tizenkettővel, de Máriával, Mártával és Lázárral is. Tanítványaiknak megmondta, hogy nem szolgálknak, hanem barátainak hívja őket. Még arról is olvashatunk, hogy az egyik tanítvány a keblére hajolt (Jn 13,23) – egészen biztos, hogy a mennyországban sem fog kevesebb gyengédséggel és fesztelenséggel bánni a tanítványaival. Megdicsőült állapota ellenére sem lesz távolságtartóbb velük szemben – inkább őket is felemeli ebbe a megdicsőült állapotba. Krisztus még tökéletesebbé teszi saját dicsőségét azzal, hogy megosztja szeretett barátaival, dicsőségében megdicsőíti őket, ahogy Atyjának is mondja: *„És én azt a dicsőséget, a melyet nekem adtál, ő nekik adtam, hogy egyek legyenek, a miképen mi egy vagyunk etc.”* (Jn 17,22–23).

Meg kell értenünk, hogy bármennyire is megdicsőült Krisztus, nem önmagáért és egyedüli személyként magasztaltatott fel, hanem népének fejeként. Az ő nevükben, őmiattuk magasztaltatott fel; olyan ő, mint a szüret első gyümölcse, amely az egész szüretet képviseli. Nem azért magasztaltatott fel, hogy távolabb kerüljön tőlük, hanem azért, hogy vele együtt ők is felmagasztaltassanak. A fej megdicsőülése és megbecsültsége miatt nem nő a távolság a fej és a tagok között: a tagok ugyanolyan kapcsolatban és egységben maradnak a fejjel, és részesülnek a fej dicsőségében. Ahelyett, hogy a távolság nőne, az egység válik még szorosabbá és tökéletesebbé. Mikor a hívek a mennybe jutnak, Krisztus hasonlóvá teszi majd őket magához: minthogy az Atyja trónjára ültetett, hívei vele együtt fognak ülni a trónon, és saját mértékükben olyanná válnak, mint ő.

Krisztus mennybemenetelekor azzal vigasztalta tanítványait, hogy egy kis idő elteltével újra eljön, és magával viszi őket, hogy vele lehessenek. Hogy is feltételezhetnénk hát, hogy mikor a tanítványok bejutottak a mennyországba, akkor távolságtartóbb volt velük szemben, mint annak előtte! Nem, egész biztosan baráti öleléssel köszöntötte őket, bevezette őket közös Atyjuk hajlékába, és megosztotta velük dicsőségét. Arra hívja barátait, akik e világban együtt voltak vele, és osztoztak vele a gondokban és nehézségekben, hogy most pihenjenek meg vele együtt, és dicsőségében is osztozzanak. Kézen fogta és bevezette őket lakhelyére, megmutatta nekik teljes dicsőségét, úgy, ahogy a Jn 17,24-ben olvasható imájában előrevetítette: *„Atyám, a kiket nékem adtál, akarom, hogy a hol én vagyok, azok is én velem legyenek; hogy megláthassák az én dicsőségemet, a melyet nékem adtál: mert szerettel engem e világ alapjának felvettetése előtt.”* Élő vizek forrásaihoz vezette őket, és megosztotta velük örömeit, ahogy azt

két verssel korábban olvashatjuk: „ők az én örömemet teljesen bírják ő magokban” (Jn 17,13). Asztalához ültette őket a mennyei királyságban, megkínálta ételéből és italából, betartva a Lk 22,30-ban elhangzott ígérését. Az asztalához vezette őket, és ahogy azt az úrvacsora szereztetésekor előre megmondta, új bort ivott velük az ő Atyjának országában (Mt 26,29).

Bizony, a szentek több szempontból is még meghittebben és szabadabban érintkezhetnek Krisztussal, mint a földön a tanítványok. Ugyanis az az éltető egység, ami a földön csak nagyon tökéletlenül valósulhat meg, a mennyben tökéletessé válik. Míg a szentek ebben a világban vannak, a bűn és sötétség súlyos maradványai elválasztják vagy elidegenítik őket Krisztustól; de ezek a mennyben maradéktalanul eltűnnek. Még nem jött el a teljes megismerés és a szeretet csodálatos megnyilvánulásainak ideje – ezt Krisztus nem e világra tervezte, ami kiderül abból, amit Mária Magdolnának mond, mikor az feltámadása után megpillantja és meg akarja ölelni: „*Ne illess engem; mert nem mentem még fel az én Atyámboz*” (Jn 20,17).

Mikor a szentek meglátják a mennyben Krisztus dicsőségét és felmagasztaltatását, szívük valóban még nagyobb imádatlaltal és hódolattal teljes tisztelettel telik majd meg, de nem félelemmel, ami elválasztaná őket tőle: inkább még nagyobb lesz az örömük és meglepődésük, mikor megtapasztalják, hogy Krisztus önmagát lealacsonyítva milyen meghitt kapcsolatba hívja őket, mennyire szabadon és fenntartások nélkül érintkezik velük. Ha Krisztust barátunkká fogadjuk és beengedjük az életünkbe, a túlvilágon ennek megfelelő fogadtatásban részesülünk, és nem lesz semmi, ami megakadályozhatná, hogy teljesen az övéi legyünk, és legmélyebb vágyaink maradéktalanul beteljesedjenek. Minden erőnkkel azon lehetünk, hogy e szent élvezetek iránti lelki vonzódásun-

kat kielégítsük. Krisztus pedig hívni fog, ahogy az Énekek Énekében: „*Egyetek harátim, igyatok, és részegedjete meg, szerelmesim!*” (Én 5,1). És így vigadunk az örökkévalóságig! Ez a boldogság sosem ér véget, teljesen háborítatlanul és megszakítás nélkül élvezhetjük!

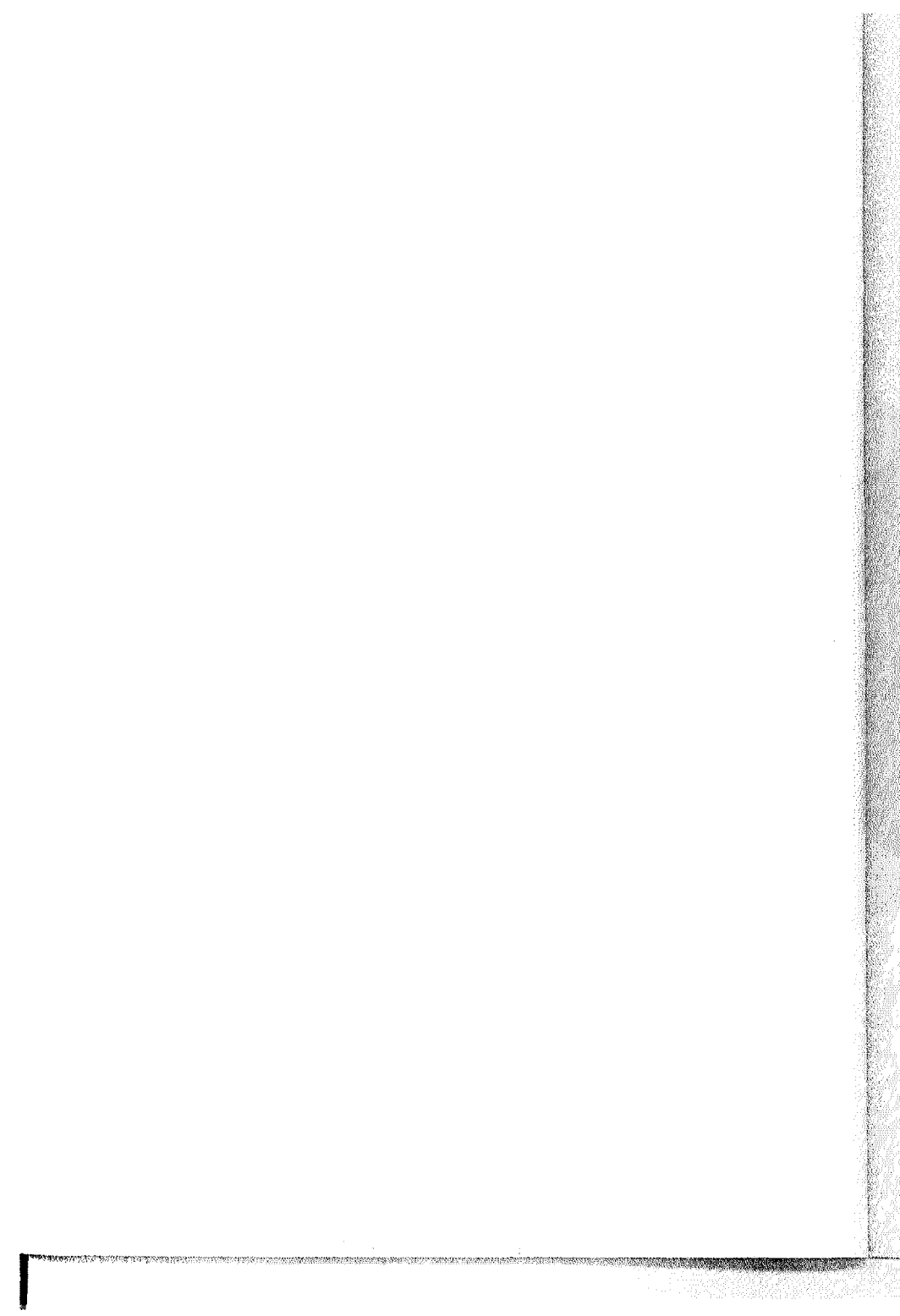
2. Azzal, hogy egyé válsz Krisztussal, még nagyszerűbb egy-ségbe kerülsz az Atyaistennel, és örömid még inkább kiteljesedik benne. A szentek ezért kerülhetnek közelebbi kapcsolatba Istennel: magasabb szinten lesznek Isten gyermekeivé, mint amúgy lehet-séges lenne. Hisz Isten egyszülött Fiának tagjaiként tulajdonképpen részesei a Fiú és az Atya kapcsolatának. Nem csupán az újjászületés által lesznek Isten fiaivá, hanem az örök Fiú fiúságával való egyfajta közösségük által is. Erre világít rá a Gal 4, 4–6: „*Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az ő Fiát, a ki asszonytól lett, a ki törvény alatt lett, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a fiúságot, minthogy pedig fiak vagytok, kibocsátotta az Isten az ő Fiá-nak Lelkét a ti szíveitekbe, ki ezt kiáltja: Abba, Atya!*” Az egyház Isten leánya, nem csak azért, mert Igéje és Lelke hívta életre, hanem azért is, mert az örök Fiú hitvese.

A Fiú tagjaiként így részesülünk saját mértékünk szerint az Atya Fiú iránti szeretetéből és bizalmából. Jn 17,23: „*Én ő bennök, és te én bennem: hogy tökéletesen egygyé legyenek, és hogy megismerje a világ, hogy te küldtél engem, és szeretted őket, a miként engem szeretted.*” Ugyanitt a 16,27-ben: „*Mert maga az Atya szeret titeket, mivelhogy ti szeretted engem, és elbittétek, hogy én az Istentől jöttem ki.*” Tehát saját be-fogadóképességünknek megfelelően részesülhetünk a Fiú örömből az Atyában, és az ő örömit teljesen bírhatjuk magunkban (Jn 17,13). Ezáltal jóval magasabb szinten, meghittebben és teljesebben lehet örömid az Atyában, mint e nélkül. A Fiú és az Atya ugyanis két-

ségkívül mérhetetlenül meghitt kapcsolatban áll, amit jól kifejez az, hogy Jézus az Atya kebelén nyugszik. Azzal, hogy Krisztus szentjei őbenne vannak, e kapcsolat részeseivé válnak saját mértéküknek és módjuknak megfelelően, és részesülnek az áldásaiból.

A megváltás műve így rendeltetett: hogy általa egy sokkal magasabb egységbe kerüljünk Istennel, és örömünk is magasabb legyen benne – Atyában és Fiúban egyaránt. Tehát még egyszer, egy isteni személlyel egységben, az ő tagjaiként sokkal bensőségesebb egységbe és összeköttetésbe kerülhetünk a kizárólag isteni természetű Atyaistennel, mint bármi más módon. Krisztus azáltal, hogy isteni személyként magára vette természetünket, átszelte a köztünk lévő végtelen távolságot és magasságbeli különbséget, és közel került hozzánk, ezért teljes örömünk lehet benne. Másrészt pedig mi, akik Krisztus isteni személyével egyesültünk, a végtelen távolságot áthidalva vele együtt felemelkedünk az Atyához, és így őbenne is teljes örömünk lehet.

Ez volt Krisztus szándéka: hogy ő és Atyja eggyé válhasson népével. Jn 17, 21–23: *„Hogy mindnyájan egyek legyenek; a mint te én bennem, Atyám, és én te benned, hogy ők is egyek legyenek mi bennünk: hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem. És én azt a dicsőséget, a melyet nékem adtál, ő nekik adtam, hogy egyek legyenek, a miképen mi egy vagyunk: én ő bennök, és te én bennem: hogy tökéletesen eggyé legyenek”*. Krisztus volt az, aki mindezt véghezvitte: azokat, akiket Atyja nekiadott, bevitte Isten országába, hogy az Atyja és népe egy közösség, egy család legyen; hogy az egyház is a Szentháromság áldott közösségének részese legyen.

VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA
JONATHAN EDWARDS KUTATÁSÁHOZ

I. Jonathan Edwards műveinek kiadása

The Works of Jonathan Edwards Vol. I–II. szerk. Edward Hickmann, 1834., Reprint: Hendrickson Publishers Inc., 1998.

I. KRITIKAI KIADÁS

The Works of Jonathan Edwards, Yale University Press Edition
(rövidítve: WJE)

Vol. 1. *Freedom of the Will*, szerk. Paul Ramsey, 1957.

Vol. 2. *Religious Affections*, szerk. John E. Smith, 1959.

Vol. 3. *Original Sin*, szerk. Clyde A. Holbrook, 1970.

Vol. 4. *The Great Awakening*, szerk. C. C. Goen, 1972.

A Faithful Narrative

The Distinguishing Marks

Some Thoughts Concerning the Present Revival

Preface to True Religion by Joseph Bellamy

Vol. 5. *Apocalyptic Writings*, szerk. Stephen J. Stein, 1977.

Notes on the Apocalypse

An Humble Attempt

Vol. 6. *Scientific and Philosophical Writings*,
szerk. Wallace E. Anderson, 1980.

The 'Spider' Papers

Natural Philosophy

The Mind

Short Scientific and Philosophical Papers

- Vol. 7. *The Life of David Brainerd*, szerk. Norman Pettit, 1984.
- Vol. 8. *Ethical Writings*, szerk. Paul Ramsey, 1989.
Charity and Its Fruits
Concerning the End for Which God
Created the World
The Nature of True Virtue
- Vol. 9. *A History of the Work of Redemption*,
szerk. John F. Wilson, 1989.
- Vol. 10. *Sermons and Discourses, 1720–1723*,
szerk. Wilson H. Kimnach, 1992.
- Vol. 11. *Typological Writings*, szerk. Wallace E. Anderson, Mason I.
Lowance és David H. Watters, 1993.
Images of Divine Things
Types
Types of the Messiah
- Vol. 12. *Ecclesiastical Writings*, szerk. David D. Hall, 1994.
A Letter to the Author of An Answer to the Hampshire
Narrative
An Humble Inquiry
Misrepresentations Corrected
Narrative of Communion Controversy
- Vol. 13. *The „Miscellanies”, a–500*, szerk. Thomas A. Schafer, 1994.
- Vol. 14. *Sermons and Discourses, 1723–1729*,
szerk. Kenneth P. Minkema, 1999.
- Vol. 15. *Notes on Scripture*, szerk. Stephen J. Stein, 1998.
- Vol. 16. *Letters and Personal Writings*,
szerk. George S. Claghorn, 1998.

Letters

Resolutions

Diary

On Sarah Pierpont

Personal Narrative

Vol. 17. *Sermons and Discourses, 1730–1733*,
szerk. Mark Valeri, 1999.

Vol. 18. *The „Miscellanies”, 501–832*, szerk. Ava Chamberlain, 2000.

Vol. 19. *Sermons and Discourses, 1734–1738*,
szerk. M. X. Lesser, 2001.

Vol. 20. *The „Miscellanies”, 833–1152*,
szerk. Amy Plantinga Pauw, 2002.

Vol. 21. *Writings on the Trinity, Grace, and Faith*,
szerk. Sang Hyun Lee, 2002.

Discourse on the Trinity

On the Equality of the Persons of the Trinity

Treatise on Grace

Effacious Grace

„Controversies” Notebook

Faith

Signs of Godliness

Christ’s Example

Directions for Judging of Person’s Experiences

Vol. 22. *Sermons and Discourses, 1739–1742*,
szerk. Harry S. Stout, Nathan O. Hatch és
Kyle P. Farley, 2003.

Vol. 23. *The „Miscellanies”, 1153–1360*,
szerk. Douglas A. Sweeney, 2004.

Vol. 24. *The „Blank Bible”* Vol. I–II. szerk. Stephen J. Stein, 2006.

Vol. 25. *Sermons and Discourses, 1743–1758*,
szerk. Wilson H. Kimnach, 2006.

Vol. 26. *Catalogues of Reading*,
szerk. Peter J. Theusen (megjelenés előtt)
Catalogue of Reading
Account Book

2. VÁLOGATÁSOK

John E. Smith, Harry S. Stout, Kenneth P. Minkema, szerk.
A Jonathan Edwards Reader, New Haven and London:
Yale University Press, 1995.

Wilson H. Kimnach, Kenneth P. Minkema,
Douglas A. Sweeney, szerk. *The Sermons of Jonathan Edward*,
New Haven and London: Yale University Press, 1999.

II. Életrajzok, monográfiák

Brown, Robert E., *Jonathan Edwards and the Bible*,
Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 2002.

Delattre, Roland A., *Beauty and Sensibility in the Thought of Jonathan
Edwards: An Essay in Aesthetics and Theological Ethics*,
Eugene, Oregon: Wipf & Stock Publishers, 1968.

Dwight, Sereno Edwards, *The Life of President Edwards*,
New York: G.&C.& H. Carvill, 1830.

Jenson, Robert W. *America's Theologian: A Recommendation of Jonathan
Edwards*. New York: Oxford University Press, 1988.

Lee, Sang Hyoun, *The Philosophical Theology of Jonathan Edwards*,

- Expanded Edition, Princeton: New Jersey,
Princeton University Press, 1988.
- Leseur, M. X., *Jonathan Edwards*, Boston: Twayne, 1988.
- Marsden, George M., *Jonathan Edwards. A Life*.
New Haven: Yale University Press, 2003.
- McDermott, Gerald R., *One Holy and Happy Society:
The Public Theology of Jonathan Edwards*, University Park,
Pennsylvania: The Pennsylvania University Press, 1992
- McDermott, Gerald R., *Jonathan Edwards Confronts the Gods:
Christian Theology, Enlightenment Religion, and Non-Christian
Faiths*, Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Nichols, Stephen J., *Jonathan Edwards: A Guided Tour of His Life
and Thought*, Phillipsburg, New Jersey: P.&R. Publishing, 2001.
- Miller, Perry, *Jonathan Edwards*, New York: W. Sloane Associates, 1949.
- Murray, Ian, H., *Jonathan Edwards: A New Biography*, Edinburgh:
The Banner of Truth Trust, 1987.
- Pauw, Amy Plantinga, *The Supreme Harmony of All:
The Trinitarian Theology of Jonathan Edwards*, Grand Rapids,
MI: William B. Eerdmans, 2002
- Zakai, Avihu, *Jonathan Edwards' Philosophy of History:
The Reenchantment of the World In the Age of Enlightenment*,
Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2003.

III. Kézikönyvek

- Hart, D. G., Lucas, Sean Michael, Nichols, Stephen J.,
*The Legacy of Jonathan Edwards: American Religion and the
Evangelical Tradition*, Grand Rapids MI: Baker Academic, 2003.

- Lee, Sang Hyoun, *The Princeton Companion to Jonathan Edwards*,
Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2005.
- McDermott, Gerald R. (szerk.), *Understanding Jonathan Edwards*,
Oxford: Oxford University Press, 2009.
- McDermott, Gerald R., Michael J. McClymond, *The Theology of
Jonathan Edwards*, Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Stein, Stephen J. (szerk.), *The Cambridge Companion to Jonathan
Edwards*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- Stout, Harry S., Minkema, Kenneth P., Maskell, Caleb J.,
Jonathan Edwards at 300: Essays on the Tercentenary of His Birth,
Lanham, Boulder: University Press of America, 2005.

IV. Elektronikus könyvtárban

<http://edwards.yale.edu> – a Yale kiadás online

<http://jonathanedwardscenter.blogspot.com>. – írások Edwardsról

<http://www.jonathanedwards.com> – a 19. században kiadott szövegek

<http://www.sermonaudio.com> – hangos anyagok, videók

<http://www.hendrickson.com/html/product/633881.trade.html>

naponkénti áhítatos anyag

http://www.desiringgod.org/library/topics/edwards/edwards_300.html

John Piper amerikai lelkész honlapja

<http://www.jonathanedwardsineurope.com/newindex.html> – a 2006-
os budapesti „Jonathan Edwards in Europe” – konferencia programja

V. Magyarul

Részletek az *Images and Shadows of Divine Things*

(*Az isteni dolgok képei vagy árnyékai*), illetve a *History of the Work of Redemption (A megváltás művének története)* című műveiből.

In *Tipológiai szimbolizmus (Ikonológia és műértelmezés 4.)*,

szerk. Fabiny Tibor, Szeged, 1988, 1998.

Ébredés az egyházban (eredeti címe: *Some Thoughts Concerning the Present Revival of Religion in New England*), ford. ifj. Adorjáni

Kálmán, Kolozsvár: Koinónia, 2001. (A könyv szövege online is

elérhető: <http://www.pardi.ro/puritan/jedwards/index.html>).

Az igaz erény természete (eredeti címe: *The Nature of True Virtue*),

ford. Pásztor Péter, Budapest: Helikon kiadó, 2007.

Értekezés a vallási indulatokról

(Eredeti címe: *A Treatise Concerning Religious Affections*),

ford. Pásztor Péter, Budapest: Gondolat kiadó, 2007.

VI. Bibliográfiai segédkönyvek

Johnson, Thomas H., *The Printed Writings of Jonathan Edwards, 1703–1758: A Bibliography*, New York: B. Franklin, 1970 [1940].

Lesser, M. X., *Jonathan Edwards: A Reference Guide*,
Boston: G. K. Hall, 1981.

Lesser, M. X., *Jonathan Edwards: An Annotated Bibliography, 1979–1993*,
Westport, CT: Greenwood Press, 1994.

Lesser, M. X., *The Printed Writings of Jonathan Edwards, 1703–1758*
(bővített kiadás), Princeton, Princeton: Theological Seminary, 2003.

Manspeaker, Nancy, *Jonathan Edwards: Bibliographical Synopses*,
New York: Edwin Mellen Press, 1981.

Jonathan Edwards (1703-1758) a 18. századi Amerika máig is legnagyobb hatású polihisztorja volt: lelkész, teológus, filozófus, esztéta, bibliatudós, történettudós, igehirdető, a „Nagy Ébredés” vezető alakja, az indiánok misszionáriusa, s halála előtt az akkor alakuló Princetoni Egyetem (College of New Jersey) elnöke. Életművét a 20. század második felétől kezdve hatalmas érdeklődés övezi.

A Yale-i Egyetem „Jonathan Edwards Központja” huszonhat kötetben jelentette meg Edwards műveinek kritikai kiadását, további hetvenhárom kötet elektronikusan érhető el. Magyarul 2008-ban a Helikon Kiadónál jelent meg *Az igaz erény természete* című könyve; s a Gondolat Kiadónál a vallási lélektan egyik klasszikusának tartott műve: *Értekezés a vallási indulatokról*.

2007 májusában a Károli Gáspár Református Egyetem adott otthont az első európai nemzetközi Edwards-konferenciának, amelynek szerkesztett anyagát 2009-ben az Oxford University Press adta ki *Understanding Jonathan Edwards* címen; magyarul pedig 2008-ban *Amerika teológusa. Bevezetés Jonathan Edwards gondolkodásába* címen jelent meg a konferenciának otthont adó egyetem kiadásában.

A Yale-i Jonathan Edwards Központnak a világ számos egyetemén van társult kutatóközpontja: Ausztráliában, Dél-Afrikában, Brazíliában, s Európán belül Heidelbergben, Leuvenben, Wrocławban, legújabbán a budapesti Károli Gáspár Református Egyetemen.

Edwards e kiadványban közölt igehirdetésének eredeti címe „*The Excellency of Christ*”, ami kiválóságot, tökéletességet, azaz „szépséget” jelent. E páratlan architektonikával felépített beszéd tézise, hogy Jézus Krisztusban csodálatra méltó módon ötvöződnek az egymástól eltérő kiválóságok. Jel 5, 5-6 szerint Ő egyszerre Oroszlán és Bárány. Az Oroszlán erőben jeleskedik, a Bárány szelídségben. Krisztusban egyszerre van meg a végtelen magasság és a végtelen leereszkedés. Krisztus, a legmagasabb szintű lény, emberré válik, hogy megadja magát a szégyennek: „Jézus Krisztus egyszerre végtelenül fenséges és végtelenül leereszkedő.” Edwards az ellentétes tulajdonságok „csodálatra méltó ötvöződését” mutatja ki rendkívül finom és éles analízissel Krisztus személyében és a megváltás művében.

Aligha tudok a 21. századi olvasónak ennél találóbb, igazabb és szebb krisztológiai értekezést ajánlani.

Fabiny Tibor irodalomtörténész
a Jonathan Edwards Center Hungary vezetője

